HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a cincea extinsă)

9 septembrie 2009 *

În cauzele T-30/01-T-32/01, T-86/02-T-88/02,

Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava (Spania), reprezentat de M. Morales Isasi și I. Sáenz-Cortabarría Fernández, avocați,

reclamant în cauzele T-30/01 și T-86/02,

Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa (Spania), reprezentat de M. Morales Isasi și I. Sáenz-Cortabarría Fernández, avocați,

reclamant în cauzele T-31/01 și T-88/02,

Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya (Spania), reprezentat de M. Morales Isasi și I. Sáenz-Cortabarría Fernández, avocați,

reclamant în cauzele T-32/01 și T-87/02,

* Limba de procedură: spaniola.

susținuți de

Comunidad autónoma del País Vasco – Gobierno Vasco (Spania), reprezentată de M. Morales Isasi și I. Sáenz-Cortabarría Fernández, avocați,

și de

Confederación Empresarial Vasca (Confebask), cu sediul în Bilbao (Spania), reprezentată de M. Araujo Boyd, L. Ortiz Blanco și V. Sopeña Blanco, avocați,

intervenientе în cauzele T-86/02-T-88/02,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată inițial, în cauzele T-30/01-T-32/01, de domnul J. Flett, de doamna S. Pardo și de domnul J. L. Buendía Sierra și, în cauzele T-86/02-T-88/02, de domnii Buendía Sierra și F. Castillo de la Torre și ulterior de domnii Castillo de la Torre și C. Urraca Caviedes, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Comunidad autónoma de La Rioja (Spania), reprezentată, în cauzele T-86/02 și T-87/02, de J. M. Criado Gámez și, în cauza T-88/02, de I. Serrano Blanco, avocați,

intervenientă în cauzele T-86/02-T-88/02,

având ca obiect, în cauzele T-30/01-T-32/01, o cerere de anulare a Deciziei Comisiei din 28 noiembrie 2000 de deschidere a procedurii prevăzute la articolul 88 alineatul (2) CE în privința avantajelor fiscale acordate prin dispozițiile adoptate de Diputación Foral de Álava, de Diputación Foral de Guipúzcoa și de Diputación Foral de Vizcaya, sub forma scutirii de la plata impozitului pe profit a anumitor întreprinderi nou-create și, în cauzele T-86/02-T-88/02, o cerere de anulare a Deciziilor 2003/28/CE, 2003/86/CE și 2003/192/CE ale Comisiei din 20 decembrie 2001 privind o schemă de ajutor pusă în aplicare în 1993 de Spania în favoarea unor întreprinderi nou-create în provinciile Álava (T-86/02), Biscaya (T-87/02) și Guipúzcoa (T-88/02) (JO 2003, L 17, p. 20, JO 2003, L 40, p. 11, și, respectiv, JO 2003, L 77, p. 1), sub forma scutirii de la plata impozitului pe profit,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ
AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE (Camera a cincea extinsă),

compus din domnul M. Vilaras, președinte, doamna M. E. Martins Ribeiro, domnii F. Dehousse (raportor), D. Šváby și doamna K. Jürimäe, judecători,

grefier: domnul J. Palacio González, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 15 ianuarie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

Cadrul juridic

I — *Reglementarea comunitară*

1 Articolul 87 CE prevede:

„(1) Cu excepția derogărilor prevăzute de prezentul tratat, sunt incompatibile cu piața comună ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre.

[…]

(3) Pot fi considerate compatibile cu piața comună:

[…]

(c) ajutoarele destinate să faciliteze dezvoltarea anumitor activități sau a anumitor regiuni economice, în cazul în care acestea nu modifică în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun;

[…]”

2 Articolul 88 CE prevede:

„(1) Comisia, împreună cu statele membre, verifică permanent regimurile ajutoarelor existente în aceste state. Comisia propune acestora măsurile utile cerute de dezvoltarea treptată sau de funcționarea pieței comune.

(2) În cazul în care, după ce părților în cauză li s-a solicitat să-și prezinte observațiile, Comisia constată că ajutorul acordat de un stat sau prin intermediul resurselor de stat nu este compatibil cu piața comună în conformitate cu articolul 87 sau că acest ajutor este utilizat în mod abuziv, aceasta hotărăște desființarea sau modificarea ajutorului de către statul în cauză în termenul stabilit de Comisie.

[…]

(3) Comisia este informată în timp util pentru a-și prezenta observațiile cu privire la proiectele care urmăresc să instituie sau să modifice ajutoarele. În cazul în care apreciază că un proiect nu este compatibil cu piața comună în conformitate cu dispozițiile articolului 87, Comisia inițiază fără întârziere procedura prevăzută la alineatul precedent. Înainte de pronunțarea unei decizii finale, statul membru în cauză nu poate pune în aplicare măsurile preconizate."

3 Considerentul (4) al Regulamentului (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [88 CE] (JO L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41) prevede:

„[P]entru a asigura certitudinea juridică, este necesară definirea situațiilor în care un ajutor trebuie considerat ajutor existent; […] realizarea și consolidarea pieței comune constituie un proces treptat, reflectat în evoluția permanentă a politicii în domeniul ajutorului de stat; […] ca urmare a acestei evoluții, este posibil ca anumite măsuri, care în momentul punerii în aplicare nu reprezentau ajutor de stat, să fi devenit între timp ajutor."

4 Articolul 1 din Regulamentul nr. 659/1999 prevede:

„În sensul prezentului regulament:

[…]

(b) «ajutor existent» înseamnă:

(i) […] orice ajutor care a existat înainte de intrarea în vigoare a tratatului în aceste state membre, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale puse în aplicare anterior și care se aplică și ulterior intrării în vigoare a tratatului;

(ii) ajutorul autorizat, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale care au fost autorizate de Comisie sau Consiliu;

[…]

(v) ajutorul considerat ajutor existent deoarece se poate dovedi că, în momentul punerii în aplicare, nu reprezenta un ajutor și că a devenit ajutor ulterior, datorită evoluției pieței comune și fără să fi fost modificat de statul membru. Atunci când anumite măsuri devin ajutoare ca urmare a liberalizării unei activități în conformitate cu dreptul comunitar, astfel de măsuri nu sunt considerate ajutor existent după data fixată pentru liberalizare;

(c) «ajutor nou» înseamnă orice ajutor, respectiv orice schemă de ajutor și orice ajutor individual care nu este ajutor existent, inclusiv modificările ajutoarelor existente;

[…]

(f) «ajutor ilegal» înseamnă un ajutor de stat nou, pus în aplicare cu încălcarea condițiilor prevăzute la articolul [88] alineatul (3) [CE];

[…]”

5 Potrivit articolului 2 alineatul (1) și articolului 3 din Regulamentul nr. 659/1999, „orice proiect de acordare a unui ajutor nou se notifică în timp util Comisiei de către statul membru în cauză” și nu poate fi acordat „decât în cazul în care Comisia a adoptat, sau [se consideră] a fi adoptat, o decizie de autorizare a acestuia”.

6 Articolul 6 din Regulamentul nr. 659/1999, privind procedura oficială de investigare, prevede:

„(1) Decizia de a deschide procedura oficială de investigare sintetizează elementele relevante de fapt și de drept, include o evaluare preliminară a Comisiei cu privire la caracterul de ajutor de stat al măsurii propuse și indică îndoielile privind compatibilitatea acesteia cu piața comună. Prin decizie, se solicită statului membru în cauză și celorlalte persoane interesate să-și prezinte observațiile într-un termen stabilit, care în mod normal nu depășește o lună. În cazuri întemeiate, Comisia poate prelungi termenul stabilit.

(2) Observațiile primite sunt transmise statului membru în cauză. În cazul în care o parte interesată o cere, pe baza unui potențial prejudiciu, identitatea acesteia nu este dezvăluită statului membru în cauză. Statul membru în cauză poate răspunde observațiilor transmise într-un termen stabilit, care în mod normal nu depășește o lună. În cazuri întemeiate, Comisia poate prelungi termenul stabilit.”

7 În ceea ce privește măsurile nenotificate, articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999 prevede că, „[î]n cazul în care deține informații privind un ajutor pretins ilegal, indiferent de sursa acestora, Comisia va examina aceste informații fără întârziere.”

8 La articolul 13 alineatul (1) din același regulament se prevede că, în urma acestei examinări, se adoptă, dacă este cazul, o decizie de a deschide o procedură oficială de investigare. Articolul 13 alineatul (2) din acest regulament prevede că, în materia ajutoarelor ilegale, Comisia nu este obligată să respecte termenele aplicabile în materia examinării preliminare și a procedurii oficiale de investigare în cazul ajutoarelor notificate.

9 Articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999 prevede:

„Atunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului de la beneficiar […] Comisia nu solicită recuperarea ajutorului în cazul în care aceasta ar contraveni unui principiu general de drept comunitar."

10 Prin Comunicarea privind schemele de ajutoare cu finalitate regională adresată statelor membre la 21 decembrie 1978 (JO 1979, C 31, p. 9, denumită în continuare „Comunicarea din 1978 privind schemele de ajutoare cu finalitate regională"), Comisia a stabilit principiile de coordonare aplicabile schemelor de ajutoare cu finalitate regională și, în introducere, a emis „rezerve de principiu cu privire la compatibilitatea ajutoarelor pentru funcționare cu piața comună". În plus, această comunicare stabilește plafoanele diferențiate de intensitate a acestor ajutoare, în procent din investiția inițială și în unități de cont europene pentru fiecare loc de muncă creat prin investiția inițială (a se vedea punctele 2 și 3 din comunicare).

11 Prin Comunicarea privind ajutoarele acordate în mod ilegal (JO 1983, C 318, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale"), Comisia a amintit obligația de notificare a ajutoarelor, prevăzută la articolul 88 alineatul (3) CE, și a informat beneficiarii potențiali ai ajutoarelor de stat cu privire la caracterul incert al ajutoarelor care le-ar fi acordate în mod ilegal, în sensul că orice beneficiar al unui ajutor acordat în mod ilegal, cu alte cuvinte, fără să existe o decizie definitivă a Comisiei cu privire la compatibilitatea sa, poate fi obligat să restituie ajutorul. Comisia arată în aceeași comunicare că, deîndată ce va avea cunoștință despre adoptarea de măsuri de ajutor de către un stat membru fără ca cerințele articolului 88 alineatul (3) CE să fie

respectate, va publica în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* un avertisment specific pentru a avertiza beneficiarii potențiali ai ajutorului cu privire la caracterul incert al acestuia.

12 Orientările privind ajutoarele de stat cu finalitate regională (JO 1998, C 74, p. 9), astfel cum au fost modificate (JO 2000, C 258, p. 5, denumite în continuare „Orientările din 1998"), înlocuiesc printre altele Comunicarea din 1978 privind schemele de ajutoare cu finalitate regională. Orientările prevăd, la punctul 2, intitulat „Domeniu de aplicare", că acestea sunt aplicate de către Comisie ajutoarelor regionale acordate în toate sectoarele de activitate, cu excepția producției, a transformării și a comercializării produselor agricole din anexa II la tratat, a pescuitului și a industriei carbonifere.

13 Punctul 6.1 din Orientările din 1998 prevede:

„[…] Comisia va aprecia compatibilitatea ajutoarelor cu finalitate regională cu piața comună în temeiul prezentelor orientări începând de la adoptarea lor. Totuși, proiectele de ajutor notificate înainte de comunicarea către statele membre a prezentelor orientări și pentru care Comisia nu a adoptat încă o decizie finală vor fi apreciate pe baza criteriilor în vigoare la momentul notificării." [traducere neoficială]

14 În ceea ce privește ajutoarele pentru funcționare, Orientările din 1998 prevăd printre altele:

„4.15. Ajutoarele regionale destinate reducerii cheltuielilor curente ale întreprinderii (ajutoare pentru funcționare) sunt, în principiu, interzise. Cu toate acestea, în mod excepțional, pot fi acordate ajutoare de acest tip în regiunile care beneficiază de derogarea prevăzută la articolul 87 alineatul (3) [litera] (a) [CE], cu condiția ca acestea să fie justificate în funcție de contribuția lor la dezvoltarea regională, de natura lor și ca dimensiunea lor să fie proporțională cu handicapurile pe care urmăresc să le

compenseze. Statul membru trebuie să demonstreze existența handicapurilor și să aprecieze importanța acestora. […]” [traducere neoficială]

15 În legătură cu ajutoarele pentru investiții, acestea sunt definite la nota de subsol din pagina 1 a anexei I la Orientările din 1998 astfel:

„Ajutoarele fiscale pot fi considerate ajutoare pentru cu investiții în cazul în care investiția este baza de calcul a acestora. În plus, orice ajutor fiscal poate intra în această categorie dacă este plătit până la limita unui plafon exprimat în procent din investiție […]” [traducere neoficială]

II — *Reglementarea națională*

16 Cadrul fiscal în vigoare în Țara Bascilor din Spania face parte din Acordul economic instituit prin Legea 12/1981 (Legea spaniolă nr. 12/1981) din 13 mai 1981, modificată ulterior prin Legea 38/1997 (Legea spaniolă nr. 38/1997) din 4 august 1997.

17 În temeiul acestei legislații, Territorios Históricos de Álava, de Vizcaya y de Guipúzcoa (Spania) pot, în anumite condiții, să organizeze regimurile fiscale aplicabile pe teritoriile lor. În acest cadru, acestea au adoptat diverse facilități fiscale, în special scutirile de la plata impozitului pe profit în favoarea întreprinderilor nou-create, în cauză în prezentele acțiuni.

18 În 1993, Territorios Históricos de Álava, de Vizcaya y de Guipúzcoa au instituit, prin articolul 14 din Normas Forales nr. 18/1993, nr. 5/1993 și, respectiv, nr. 11/1993 (denumite în continuare, împreună, „Normas Forales din 1993”), scutiri de la plata impozitului pe profit timp de zece ani în favoarea întreprinderilor înființate între data intrării în vigoare a acestor dispoziții și 31 decembrie 1994. Aceste dispoziții prevăd:

„1. Sunt scutite de la plata impozitului pe profit pe durata a zece exerciții fiscale consecutive începând cu cel în care au fost înființate societățile create între data intrării în vigoare a prezentei [Norma Foral] și până la 31 decembrie 1994, în măsura în care îndeplinesc condițiile de la punctul următor.

2. Pentru a beneficia de scutirea prevăzută de prezentul articol, persoanele impozabile trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

a) să fie constituite cu un capital minim vărsat de 20 de milioane de pesete spaniole […];

[…]

f) să realizeze investiții în active fixe corporale între data înființării societății și 31 decembrie 1995 pentru o sumă minimă de 80 de milioane de pesete spaniole, toate investițiile trebuind să privească bunuri destinate activității care nu fac obiectul unei închirieri sau al unei cesiuni către terți;

g) să creeze cel puțin zece locuri de muncă în șase luni de la începerea activității acestora și să mențină la acest nivel numărul anual mediu de salariați până la sfârșitul perioadei de scutire;

[…]

i) să dispună de un plan strategic de întreprindere pentru cel puțin cinci ani […]

6. Dispozițiile prezentului articol sunt incompatibile cu orice alt avantaj fiscal.

7. Scutirea fiscală tranzitorie este solicitată Departamentului de impozite, finanțe și buget al guvernului provincial […], care, după verificarea îndeplinirii condițiilor impuse inițial, comunică întreprinderii beneficiare, dacă este cazul, autorizația provizorie, care trebuie să fie adoptată de Consiliul deputaților guvernului provincial."

19 Prin trei ordonanțe cu conținut identic pronunțate la 30 iulie 1997, Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (Curtea superioară de justiție din Țara Bascilor, Spania), sesizat de administración del Estado în iunie și în octombrie 1994, a adresat Curții o întrebare preliminară privind compatibilitatea Normas Forales din 1993 cu dreptul comunitar. Avocatul general Saggio a depus concluziile în cauzele corespunzătoare la 1 iulie 1999. Cu toate acestea, în urma desistării reclamantei din acțiunea principală, aceste cauze au făcut obiectul unei ordonanțe de radiere (Ordonanța președintelui Curții din 16 februarie 2000, Juntas Generales de Guipúzcoa și alții, C-400/97-C-402/97, Rec., p. I-1073, și Concluziile avocatului general Saggio prezentate cu privire la această ordonanță, Rec., p. I-1074).

Istoricul cauzei

20 Normas Forales din 1993, care prevăd scutiri de la plata impozitului pe profit, în cauză în speță, au făcut obiectul unei plângeri la data de 14 martie 1994, înregistrată la 28 aprilie 1994 (denumită în continuare „plângerea din 1994”), formulată de Cámara de Comercio e Industria de la Rioja (Camera de comerț și industrie din La Rioja, Spania), de Federación de empresas de la Rioja (Federația întreprinderilor din La Rioja) și de unele societăți.

21 Comisia i-a primit, la 10 mai 1994, pe președintele guvernului basc și, la 19 mai 1994, pe ministrul basc al economiei și finanțelor.

22 Prin scrisoarea din 25 mai 1994, Comisia a invitat Regatul Spaniei să îi transmită observațiile cu privire la plângerea din 1994 în termen de 15 zile. Comisia adăuga în această scrisoare că, în lipsa unui răspuns sau în cazul unui răspuns nesatisfăcător, la expirarea termenului, va fi obligată să inițieze procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE. Comisia amintea de asemenea în această scrisoare obligațiile statelor membre în materie de notificare și faptul că un ajutor ilegal poate să facă obiectul unei cereri de rambursare.

23 Comisia l-a primit, la 27 iulie 1994, pe viceministrul de finanțe din guvernul basc.

24 Prin scrisoarea din 30 septembrie 1994, Regatul Spaniei a adresat un răspuns Comisiei, subliniind printre altele că schemele de scutire în cauză nu constituiau ajutoare de stat, din moment ce era vorba despre măsuri generale.

25 Comisia i-a primit, la 15 decembrie 1994, pe președintele guvernului basc și pe ministrul basc al industriilor, iar la 1 iunie 1995, pe vicepreședintele Interbask, SA.

26 Prin scrisoarea din 18 iulie 1995, Comisia i-a informat pe autorii plângerii că urma să continue analiza sistemului fiscal spaniol și a regimurilor de autonomie fiscală în vigoare în statele membre, ținând cont în special de „evoluția federală în curs în diverse state membre". Comisia a arătat că serviciile Comisiei strângeau datele necesare, ceea ce presupunea o muncă de colectare și de analiză considerabilă. Aceasta a adăugat că va decide soluția pe care să o dea plângerii lor atunci când vor fi clarificate aceste probleme și că le va comunica decizia sa.

27 Prin scrisoarea din 19 ianuarie 1996, Comisia a informat Regatul Spaniei că examina impactul dispozițiilor în cauză asupra concurenței și i-a solicitat să îi furnizeze informații privind beneficiarii măsurilor respective.

28 Comisia l-a primit, la 7 februarie 1996, pe președintele guvernului basc.

29 Prin scrisorile din 19 februarie și din 21 martie 1996, Regatul Spaniei a solicitat Comisiei o prelungire a termenului pentru a răspunde scrisorii acesteia din 19 ianuarie 1996.

30 La 17 martie 1997, Comisia i-a primit pe reprezentanții guvernului din La Rioja și ai partenerilor sociali din La Rioja.

31 Comisia a primit o nouă plângere la 5 ianuarie 2000, privind scutirea fiscală de la plata impozitului pe profit timp de zece ani, prevăzută la articolul 14 din Norma Foral

nr. 18/1993, de care beneficia o întreprindere stabilită în Álava. Această plângere provenea de la o întreprindere concurentă a acestei întreprinderi beneficiare a scutirii fiscale în cauză.

32 Prin scrisoarea din 3 februarie 2000, Comisia a solicitat autorităților spaniole informații privind ajutorul acordat întreprinderii beneficiare.

33 Prin scrisoarea din 8 martie 2000, autoritățile spaniole au furnizat informațiile solicitate de Comisie.

34 La 28 noiembrie 2000, Comisia a notificat autorităților spaniole decizia sa de deschidere a procedurii oficiale de investigare prevăzute la articolul 88 alineatul (2) CE în ceea ce privește avantajele fiscale acordate prin dispozițiile adoptate de Diputación Foral de Álava, de Diputación Foral de Guipúzcoa și de Diputación Foral de Vizcaya, sub forma scutirii de la plata impozitului pe profit pentru anumite întreprinderi nou-create.

35 Prin scrisoarea din 14 decembrie 2000, înregistrată la 19 decembrie 2000, autoritățile spaniole au solicitat o prelungire a termenului acordat pentru a-și prezenta observațiile privind fiecare dintre cele trei scheme de scutire fiscală în cauză.

36 Prin scrisorile din 5 februarie 2001, înregistrate la 8 februarie 2001, autoritățile spaniole și-au prezentat observațiile pentru fiecare dintre schemele în cauză.

37 În urma publicării în Jurnalul Oficial a deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare, Comisia a primit, în cursul lunii martie 2001, observațiile terților, pe care le-a transmis autorităților spaniole.

38 Prin scrisoarea din 17 septembrie 2001, autoritățile spaniole și-au prezentat comentariile ca reacție la observațiile terților.

39 La 20 decembrie 2001, Comisia a adoptat Deciziile 2003/28/CE, 2003/86/CE și 2003/192/CE privind schemele de ajutor de stat puse în aplicare în 1993 de Spania în favoarea unor întreprinderi nou-create în provinciile Álava, Biscaya și, respectiv, Guipúzcoa, sub forma scutirii de la plata impozitului pe profit (JO 2003, L 17, p. 20, JO 2003, L 40, p. 11, și respectiv JO 2003, L 77, p. 1, denumite în continuare, împreună, „deciziile finale atacate"). Prin aceste decizii, Comisia a considerat că schemele de scutire în cauză nu erau compatibile cu piața comună.

Deciziile atacate

I — *Decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare din 28 noiembrie 2000 (cauzele T-30/01-T-32/01)*

40 În decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare, în primul rând, Comisia consideră că scutirile de la plata impozitului pe profit în cauză constituie ajutoare de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) CE, întrucât favorizează anumite întreprinderi și nu sunt justificate prin natura și prin structura sistemului.

41 În al doilea rând, Comisia apreciază că măsurile în cauză nu pot fi considerate ajutoare *de minimis* și că, prin urmare, acestea ar fi trebuit notificate în prealabil. În acest stadiu, Comisia arată că acestea pot fi, așadar, considerate ajutoare ilegale.

42 În al treilea rând, Comisia consideră că, deși acordarea ajutoarelor în cauză este subordonată realizării unei investiții minime și creării unui număr minim de locuri de muncă, schemele fiscale în cauză nu garantează respectarea normelor comunitare în materia ajutoarelor de stat pentru investiții sau pentru ocuparea forței de muncă cu finalitate regională. În schimb, Comisia consideră, în acest stadiu al investigării, că acestea reprezintă ajutoare pentru funcționare, în măsura în care scutesc întreprinderile de costurile pe care ar fi trebuit să le suporte în mod normal în cadrul gestiunii curente sau al activităților lor normale. Comisia amintește că ajutoarele pentru funcționare sunt, în principiu, interzise și constată că dispozițiile în cauză nu pot beneficia de excepția prevăzută la articolul 87 alineatul (3) litera (a) CE. În plus, aceasta își exprimă îndoielile în ceea ce privește compatibilitatea măsurilor în cauză cu dispozițiile privind ajutoarele de stat cu finalitate regională și cu dispozițiile sectoriale.

43 În sfârșit, Comisia consideră că măsurile în cauză nu pot beneficia de excepțiile prevăzute la articolul 87 alineatele (2) și (3) CE. Aceasta decide, așadar, să inițieze împotriva celor trei scheme de scutire procedura prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE și invită autoritățile spaniole să furnizeze toate informațiile relevante în termen de o lună.

II — *Deciziile finale atacate (cauzele T-86/02-T-88/02)*

44 În deciziile finale atacate, în primul rând, Comisia consideră că măsurile în cauză constituie ajutoare de stat, din moment ce acestea aduc beneficiarilor lor un avantaj, constând dintr-o reducere a sarcinilor care grevează în mod normal bugetul lor, care afectează concurența și denaturează schimburile comerciale dintre statele membre.

Comisia subliniază în această privință că autoritățile spaniole nu au furnizat nicio informație cu privire la cazurile de aplicare a măsurilor în cauză.

45 Comisia consideră că aceste măsuri au un caracter selectiv, întrucât „condițiile privind acordarea ajutoarelor exclud printre altele de la beneficiul acestora întreprinderile create înainte de data intrării în vigoare a Norma Foral în cauză, cele care realizează investiții inferioare pragului de 80 de milioane de pesete spaniole (480 810 euro), cele care nu dispun de un capital vărsat mai mare de 20 de milioane de pesete spaniole (120 202 euro) și cele care creează mai puțin de 10 locuri de muncă". Comisia adaugă că reiese din jurisprudență că această selectivitate nu este pusă sub semnul întrebării de caracterul obiectiv al pragurilor citate anterior.

46 Pe de altă parte, Comisia consideră că scutirile de la plata impozitului în cauză nu pot fi justificate prin natura și prin structura sistemului fiscal spaniol, autoritățile spaniole neprezentând nicio informație în această privință în cadrul procedurilor privind Normas Forales nr. 18/1993 (Álava) și nr. 11/1993 (Guipúzcoa). În ceea ce privește Territorio Histórico de Vizcaya, acesta a arătat că Norma Foral nr. 5/1993 ar determina o creștere a numărului de contribuabili și, prin urmare, a încasărilor fiscale, în măsura în care aceasta stimulează înființarea de noi întreprinderi. Cu toate acestea, Comisia subliniază că acest argument nu este susținut de un studiu aprofundat și că nu explică motivul pentru care scutirea nu privește decât un foarte mic număr de întreprinderi. Mai mult, caracterul tranzitoriu al măsurii ar demonstra că aceasta urmărește un obiectiv conjunctural.

47 În al doilea rând, Comisia consideră că schemele de scutire fiscală în cauză sunt ajutoare noi, iar nu ajutoare existente în sensul Regulamentului nr. 659/1999. Comisia observă, mai întâi, că acestea nu au fost adoptate înainte de aderarea Regatului Spaniei, la 1 ianuarie 1986, și că nu au făcut obiectul niciunei autorizări exprese sau tacite. Mai mult, Comisia susține că nu a afirmat niciodată că scutirile fiscale în cauză nu reprezentau ajutoare. În sfârșit, Comisia precizează că nu îi poate fi adresat niciun reproș pentru că nu a inițiat fără întârziere procedurile oficiale de investigare, din moment ce ajutoarele în cauză nu i-au fost notificate.

48 În al treilea rând, Comisia examinează caracterul ilegal al scutirilor fiscale și observă că autoritățile spaniole nu s-au angajat să acorde aceste scutiri cu respectarea condițiilor privind ajutoarele *de minimis*. Prin urmare, schemele de scutire în cauză erau supuse obligației de notificare prealabilă impuse de articolul 88 alineatul (3) CE. În lipsa notificării, Comisia consideră că aceste ajutoare sunt ilegale.

49 Pe de altă parte, Comisia arată că principiile protecției încrederii legitime și securității juridice nu pot fi invocate în lipsa notificării măsurilor în cauză. În această privință, Comisia precizează că nu a aprobat niciodată un pretins „sistem fiscal basc" prin Decizia 93/337/CEE din 10 mai 1993 privind un sistem de ajutoare fiscale pentru investiții în Țara Bascilor (JO L 134, p. 25), în legătură cu unele măsuri fiscale introduse în 1988.

50 În al patrulea rând, Comisia consideră că scutirile prevăzute la articolul 87 alineatul (3) CE nu sunt aplicabile în prezenta cauză. Aceasta constată că Territorios Históricos în cauză „nu [au] fost niciodată eligibil[e] pentru derogarea prevăzută la articolul 87 alineatul (3) [litera] (a) CE" din cauza unui produs intern brut pe cap de locuitor prea ridicat. Comisia consideră de asemenea că, în pofida condițiilor privind investiția minimă și crearea unui număr minim de locuri de muncă, schemele de scutire în cauză nu au caracterul de ajutoare pentru investiții sau pentru ocuparea forței de muncă. Aceasta arată că ajutoarele în cauză nu au ca bază cuantumul investiției, nici numărul de locuri de muncă sau costurile salariale aferente, ci baza impozabilă. Mai mult, ajutoarele în cauză nu sunt plătite până la concurența unui plafon exprimat în procente din cuantumul investiției, din numărul de locuri de muncă sau din costurile salariale, ci până la concurența unui plafon exprimat în procent din baza impozabilă.

51 În schimb, Comisia precizează că, prin scutirea parțială a întreprinderilor beneficiare de la plata impozitului pe profit, ajutoarele în cauză pot fi calificate drept ajutoare pentru funcționare. Or, Comisia subliniază, în deciziile finale atacate, că astfel de ajutoare sunt în principiu interzise și că Territorios Históricos vizate nu îndeplinesc condițiile pentru a beneficia de scutirile în materie.

52 Prin urmare, Comisia consideră că schemele de scutire nu pot fi considerate compatibile cu piața comună în temeiul derogărilor prevăzute la articolul 87 alineatul (3) literele (a) și (c) CE.

53 Comisia examinează în continuare dacă dispozițiile în cauză își pot găsi o justificare în temeiul articolului 87 alineatul (3) litera (c) CE, în măsura în care acesta vizează măsurile de promovare a anumitor activități. Comisia observă totuși că schemele de scutiri în litigiu nu implică măsuri în favoarea întreprinderilor mici și mijlocii, a cercetării și dezvoltării, a protecției mediului, a creării de locuri de muncă sau a formării. În plus, Comisia arată că, în lipsa restricțiilor sectoriale, scutirile fiscale sunt susceptibile să fie acordate unor întreprinderi care fac parte din sectoarele sensibile ale agriculturii, ale pescuitului, ale industriei cărbunelui, ale siderurgiei, ale transporturilor, ale construcțiilor navale, ale fibrelor sintetice și ale industriei automobilistice, fără respectarea normelor proprii acestora.

54 În sfârșit, Comisia exclude aplicarea altor dispoziții derogatorii prevăzute la articolul 87 alineatele (2) și (3) CE.

55 În al cincilea rând, Comisia examinează dacă trebuie să dispună recuperarea ajutoarelor deja acordate. Aceasta consideră că întreprinderile beneficiare puteau fi conștiente de avantajul pe care îl implicau scutirile fiscale. Comisia amintește în plus că schemele de scutire nu au fost puse în aplicare cu respectarea procedurii prevăzute la articolul 88 alineatul (3) CE și că, într-o astfel de situație, întreprinderile beneficiare ale ajutoarelor nu pot, în principiu, să aibă încredere legitimă în legalitatea lor.

56 În plus, Comisia consideră că niciuna dintre împrejurările prezentate în observațiile terților nu poate fi reținută ca fiind excepțională. Astfel, Comisia arată că termenele prevăzute prin Regulamentul nr. 659/1999 nu se aplică ajutoarelor ilegale. În plus, Comisia subliniază că a avertizat autoritățile spaniole, încă prin scrisoarea din 25 mai 1994, cu privire la eventualul caracter ilegal al scutirilor fiscale în cauză, precum și cu privire la posibilitatea de a trebui să le restituie. Comisia arată de asemenea că ulterior

nu a calificat niciodată, nici direct, nici indirect, scutirile fiscale în cauză drept măsuri compatibile cu piața comună. Pe de altă parte, Comisia consideră că existența altor măsuri fiscale în vigoare în restul Regatului Spaniei nu putea să fi determinat o încredere legitimă în compatibilitatea cu piața comună a scutirilor fiscale în cauză, ținând cont de caracteristicile lor foarte diferite. În sfârșit, Comisia semnalează că „lunga perioadă" care s-a scurs între prima sa scrisoare din 25 mai 1994 și decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare rezultă într-o mare măsură din lipsa colaborării autorităților spaniole. Comisia menționează în această privință lipsa unui răspuns la scrisoarea sa din 19 ianuarie 1996.

57 În concluzie, Comisia consideră că schemele de scutire în cauză reprezintă ajutoare de stat incompatibile cu piața comună (a se vedea articolul 1 din deciziile finale atacate). Aceasta impune, prin urmare, eliminarea schemelor de ajutoare în cauză în măsura în care sunt încă în vigoare (a se vedea articolul 2 din deciziile finale atacate).

58 Articolul 3 din deciziile finale atacate prevede recuperarea ajutoarelor după cum urmează:

„1. Spania adoptă toate măsurile necesare în vederea recuperării de la beneficiari a ajutoarelor menționate la articolul 1 și care deja au fost puse la dispoziția acestora în mod ilegal. În ceea ce privește ajutoarele neacordate încă, Spania trebuie să suspende orice plată.

2. Recuperarea are loc fără întârziere, conform procedurilor din dreptul național, în măsura în care acestea permit executarea imediată și efectivă a prezentei decizii. Ajutoarele care trebuie recuperate includ dobânzile datorate de la data la care ajutoarele au fost puse la dispoziția beneficiarilor până la data recuperării lor. Dobânzile sunt calculate pe baza ratei de referință utilizate pentru calcularea echivalentului-subvenție în cadrul ajutoarelor cu finalitate regională."

59 Articolul 4 din deciziile finale atacate enunță faptul că Regatul Spaniei informează Comisia, în termen de două luni de la data notificării deciziilor menționate, cu privire la măsurile pe care le-a adoptat pentru a se conforma acestora, iar articolul 5 din deciziile menționate precizează că Regatul Spaniei este destinatarul acestora.

60 În cadrul unei acțiuni introduse de Comisie, Curtea a constatat neîndeplinirea obligațiilor de către Regatul Spaniei din cauza neadoptării măsurilor de punere în aplicare a deciziilor finale atacate (Hotărârea Curții din 20 septembrie 2007, Comisia/Spania, C-177/06, Rep., p. I-7689).

Procedura

61 Prin trei cereri introductive depuse la grefa Tribunalului la 9 februarie 2001, reclamanții, Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava, Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa și Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya, au formulat prezentele acțiuni, în cauzele T-30/01-T-32/01, în anularea deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare a schemelor de scutire.

62 Prin act separat, înregistrat la grefa Tribunalului la 4 mai 2001, Comisia a ridicat o excepție de inadmisibilitate în temeiul articolului 114 din Regulamentul de procedură al Tribunalului împotriva acțiunilor menționate anterior. Prin Ordonanța Tribunalului (Camera a treia extinsă) din 22 aprilie 2002, excepția a fost unită cu fondul și s-a dispus soluționarea cererii privind cheltuielile de judecată odată cu fondul.

63 Prin trei cereri introductive depuse la grefa Tribunalului la 26 martie 2002, reclamanții au formulat prezentele acțiuni, în cauzele T-86/02-T-88/02, în anularea deciziilor finale privind schemele de scutire fiscală citate anterior.

64 Prin Ordonanța președintelui Camerei a treia extinse a Tribunalului din 17 mai 2002, cauzele T-86/02-T-88/02 au fost reunite pentru buna desfășurare a procedurii, potrivit articolului 50 din Regulamentul de procedură.

65 Prin acte depuse la grefa Tribunalului la 1 iulie 2002, Comunidad autónoma del País Vasco a solicitat să intervină în procedura privind acțiunile în cauzele T-86/02-T-88/02 în susținerea concluziilor reclamanților. Prin Ordonanța din 10 septembrie 2002, președintele Camerei a treia extinse a Tribunalului a admis această intervenție. Intervenienta a depus memoriul și celelalte părți și-au depus observațiile cu privire la acesta în termenele acordate.

66 Prin acte depuse la grefa Tribunalului la 9 iulie 2002, Comunidad autónoma de La Rioja a solicitat să intervină în procedura privind acțiunile în cauzele T-86/02-T-88/02 în susținerea concluziilor Comisiei. Prin Ordonanța din 12 septembrie 2005, președintele Camerei a cincea extinse a Tribunalului a admis această intervenție. Intervenienta a depus memoriul și celelalte părți și-au depus observațiile cu privire la acesta în termenele acordate.

67 Prin act depus la grefa Tribunalului la 29 iulie 2002, Confederación Empresarial Vasca (Confebask) a solicitat să intervină în procedurile privind acțiunile T-86/02-T-88/02 în susținerea concluziilor reclamanților. Prin Ordonanța din 9 septembrie 2005, președintele Camerei a cincea extinse a Tribunalului a admis această intervenție. Intervenienta a depus memoriul și celelalte părți și-au depus observațiile cu privire la acesta în termenele acordate.

68 Prin Ordonanța din 10 septembrie 2002, președintele Camerei a treia extinse a Tribunalului a decis suspendarea procedurii în cauzele T-30/01-T-32/01 și T-86/02-T-88/02 până la pronunțarea Curții cu privire la recursurile împotriva Hotărârilor Tribunalului din 6 martie 2002, Diputación Foral de Álava și alții/Comisia (T-127/99, T-129/99 și T-148/99, Rec., p. II-1275, denumită în continuare „Hotărârea Demesa”), și Diputación Foral de Álava și alții/Comisia (T-92/00 și T-103/00, Rec., p. II-1385). În aceste două hotărâri, Tribunalul s-a pronunțat cu privire la acțiunile introduse împotriva a două decizii ale Comisiei prin care a fost calificată drept ajutor de stat incompatibil cu piața comună acordarea în favoarea Daewoo Electronics Manufactu-

ring España SA (Demesa) și a Ramondín SA și Ramondín Cápsulas SA a unor avantaje fiscale pe teritoriul istoric Álava [Decizia 1999/718/CE a Comisiei din 24 februarie 1999 privind ajutorul de stat acordat de Spania în favoarea Demesa (JO L 292, p. 1) și Decizia 2000/795/CE a Comisiei din 22 decembrie 1999 privind ajutorul de stat acordat de Spania în favoarea Ramondín SA și Ramondín Cápsulas SA (JO 2000, L 318, p. 36)].

69 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat Camerei a cincea. În consecință, prezentele cauze au fost repartizate Camerei a cincea extinse.

70 Hotărârile Curții din 11 noiembrie 2004, Demesa și Territorio Histórico de Álava/Comisia (C-183/02 P și C-187/02 P, Rec., p. I-10609), și Ramondín și alții/Comisia (C-186/02 P și C-188/02 P, Rec., p. I-10653), prin care se resping recursurile formulate împotriva Hotărârilor Demesa și Diputación Foral de Álava și alții/Comisia, punctul 68 de mai sus, au pus capăt suspendării procedurii.

71 La 6 ianuarie 2005, Tribunalul a consultat părțile cu privire la consecințele pe care aceste hotărâri ar fi susceptibile să le aibă asupra prezentelor acțiuni.

72 Prin scrisoarea din 7 februarie 2005, după expunerea punctului lor de vedere asupra acestor hotărâri, reclamanții și-au menținut acțiunile. Totuși, aceștia au renunțat la primul motiv din cererile introductive în cauzele T-86/02-T-88/02.

73 Prin Ordonanța președintelui Camerei a cincea extinse a Tribunalului din 11 noiembrie 2005, cauzele T-30/01-T-32/01 au fost reunite, pentru buna desfășurare a procedurii, cu

cauzele conexate T-86/02-T-88/02, după ascultarea părților, potrivit articolului 50 din Regulamentul de procedură.

74 La 20 decembrie 2005, reclamanții au solicitat, cu titlu de măsură de organizare a procedurii, să se ia cunoștință și, dacă este cazul, să se pronunțe o hotărâre în cauzele conexate T-30/01-T-32/01 și T-86/02-T-88/02 înaintea cauzelor T-227/01-T-229/01 și T-230/01-T-232/01.

75 La 14 februarie 2007, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii, Tribunalul a solicitat reclamanților, în cauzele T-86/02-T-88/02, să îi comunice informații privind beneficiarii schemelor fiscale în cauză.

76 Reclamanții au răspuns prin scrisoare depusă la grefa Tribunalului la 12 martie 2007, punând în discuție relevanța acestei măsuri de organizare a procedurii. Prin act depus la grefa Tribunalului la 1 martie 2007, Confebask a solicitat revizuirea acestei măsuri de organizare a procedurii.

77 La 22 martie 2007, Tribunalul a menținut măsura de organizare a procedurii din 14 februarie 2007 și răspunsul reclamanților a fost depus la grefa Tribunalului la 23 aprilie 2007.

78 La 30 iulie 2007, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii, Tribunalul a adresat întrebări părților, la care acestea au răspuns în cursul lunii octombrie 2007.

79 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul a decis deschiderea procedurii orale. Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința care a avut loc la 15 ianuarie 2008.

80 În cadrul acestei ședințe, reclamanții au fost autorizați să prezinte un document, care a fost comunicat Comisiei, fapt de care s-a luat act în procesul-verbal al ședinței.

81 În cadrul acestei ședințe, Tribunalul a acordat de asemenea reclamanților și Confebask un termen care expira la 28 ianuarie 2008 pentru a comunica anumite informații privind beneficiarii măsurilor în cauză. S-a luat act de acest termen în procesul-verbal al ședinței.

82 La sfârșitul ședinței, președintele Camerei a cincea extinse a decis suspendarea terminării procedurii orale.

83 Prin scrisorile depuse la grefa Tribunalului, la 24 ianuarie 2008 de către Territorio Histórico de Vizcaya și la 28 ianuarie 2008 de către Territorios Históricos de Álava y de Guipúzcoa, reclamanții au depus documente privind informațiile solicitate. Confebask a făcut același lucru prin scrisoarea din 29 ianuarie 2008. Comisia, după o prelungire a termenului acordat de Tribunal, și-a prezentat la 6 martie 2008 observațiile cu privire la documentele transmise.

84 Președintele Camerei a cincea extinse a închis procedura orală la 12 martie 2008. Părțile au fost informate cu privire la acest lucru prin scrisoarea din 13 martie 2008.

85 După ascultarea observațiilor părților cu privire la conexare, Tribunalul consideră, în temeiul articolului 50 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, că este necesară conexarea cauzelor T-30/01, T-31/01, T-32/01, T-86/02, T-87/02 și T-88/02 în vederea pronunțării hotărârii prin care se finalizează judecata.

Concluziile părților

I — *În cauzele T-30/01-T-32/01*

86 Reclamanții solicită Tribunalului:

— anularea Deciziei Comisiei din 28 noiembrie 2000 de deschidere a procedurii oficiale de investigare a celor trei scheme de scutiri în cauză;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

87 Comisia solicită Tribunalului:

— în principal, declararea acțiunilor fără obiect;

— în subsidiar, declararea acțiunilor drept inadmisibile;

— cu titlu încă mai subsidiar, respingerea acțiunilor ca neîntemeiate;

— obligarea reclamanților la plata cheltuielilor de judecată.

II — *În cauzele T-86/02-T-88/02*

88 Reclamanții solicită Tribunalului:

— în principal, anularea deciziilor finale atacate;

— în subsidiar, anularea primei teze a articolului 3 din aceste decizii;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

89 Confebask și Comunidad autónoma del País Vasco, intervenientе în susținerea reclamanților, solicită Tribunalului:

— în principal, anularea deciziilor finale atacate;

— în subsidiar, anularea articolului 3 din aceste decizii;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

90 Comisia și Comunidad autónoma de La Rioja, intervenientă în susținerea acesteia, solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunilor ca neîntemeiate;

— obligarea reclamanților la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

91 Trebuie examinate, mai întâi, acțiunile din cauzele T-86/02-T-88/02, îndreptate împotriva deciziilor finale atacate, și ulterior acțiunile din cauzele T-30/01-T-32/01, îndreptate împotriva deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare din 28 noiembrie 2000.

I — *Cu privire la acțiunile în cauzele T-86/02-T-88/02, prin care se solicită anularea deciziilor finale prin care se constată incompatibilitatea schemelor în cauză și se dispune recuperarea ajutoarelor plătite*

A — *Cu privire la admisibilitatea intervenției Confebask în cadrul acțiunilor din cauzele T-86/02-T-88/02*

1. Argumentele părților

92 În cadrul procedurii orale, Comisia a invocat inadmisibilitatea intervenției Confebask, pentru motivul că aceasta nu a demonstrat existența, printre membrii săi, a beneficiarilor măsurilor în cauză.

93 Ca urmare a întrebărilor adresate în cadrul ședinței, Confebask a furnizat anumite documente. Astfel, aceasta a prezentat un document provenind de la directorul general al finanțelor (Director General de Hacienda) din fiecare dintre cele trei Territorios Históricos, care atestă că anumite întreprinderi beneficiaseră de scutirile fiscale în cauză. Aceste documente atestă că întreprinderile respective sunt vizate de deciziile finale atacate și, în particular, de articolul 3 din aceste decizii, prin care se dispune recuperarea ajutoarelor. O atestare, semnată de secretarul general și de președintele

Confebask, certifică în plus, pentru fiecare dintre aceste întreprinderi, calitatea de membru al Confebask la momentul introducerii cererilor de intervenție.

94 Aceste documente au fost comunicate Comisiei, care susține în continuare că Confebask nu a demonstrat admisibilitatea intervenției sale.

2. Aprecierea Tribunalului

95 Trebuie amintit că Ordonanța din 9 septembrie 2005 a președintelui Camerei a cincea extinse a Tribunalului, prin care a fost admisă cererea de intervenție a Confebask în cadrul acțiunilor din cauzele T-86/02-T-88/02, nu se opune efectuării unei noi examinări a admisibilității intervenției sale în hotărârea prin care se soluționează acțiunea (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Hüls/Comisia, C-199/92 P, Rec., p. I-4287, punctul 52).

96 Conform articolului 40 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție, aplicabil Tribunalului în temeiul articolului 53 primul paragraf din același statut, dreptul de a interveni aparține oricărei persoane care dovedește că are un interes în soluționarea litigiului.

97 Potrivit unei jurisprudențe constante, este admisă intervenția asociațiilor reprezentative care au ca obiect protecția membrilor lor în cauze care ridică probleme de principiu de natură să îi afecteze pe aceștia din urmă [Ordonanța președintelui Curții din 17 iunie 1997, National Power și PowerGen, C-151/97 P(I) și C-157/97 P(I), Rec., p. I-3491, punctul 66, și Ordonanța președintelui Curții din 28 septembrie 1998, Pharos/Comisia, C-151/98 P, Rec., p. I-5441, punctul 6, Ordonanța președintelui Camerei a patra a Tribunalului din 19 aprilie 2007, MAAB/Comisia, T-24/06, nepublicată în Repertoriu, punctul 10].

98 În plus, trebuie amintit că adoptarea unei interpretări extensive a dreptului de a interveni în privința asociațiilor urmărește să permită o mai bună apreciere a cadrului cauzelor, evitând în același timp o multitudine de intervenții individuale care ar compromite eficacitatea și buna derulare a procedurii (Ordonanța National Power și PowerGen, punctul 97 de mai sus, punctul 66, și Ordonanța Tribunalului din 26 iulie 2004, Microsoft/Comisia, T-20l/04 R, Rec., p. II-2977, punctul 38).

99 În speță, Confebask este o organizație profesională confederativă intersectorială, având ca obiect reprezentarea, coordonarea, informarea și apărarea intereselor generale și comune ale întreprinzătorilor din organizațiile din Țara Bascilor din Spania care o alcătuiesc. Aceasta are ca obiect, printre altele, reprezentarea și apărarea intereselor întreprinderilor basce față de administrație și față de organizațiile sociale și profesionale.

100 Nu se contestă că este vorba despre o organizație reprezentativă a întreprinderilor din Țara Bascilor din Spania.

101 În plus, trebuie să se constate că, astfel cum rezultă din documentele prezentate în cadrul procedurii orale, anumite întreprinderi, care erau membre ale Confebask atunci când aceasta a introdus cererea de intervenție, au beneficiat de ajutoare acordate în temeiul schemelor fiscale în cauză în speță.

102 Prin urmare, interesele acestor întreprinderi, atât membre ale Confebask, cât și beneficiare efective ale măsurilor fiscale în cauză, sunt susceptibile să fie afectate de soluția pronunțată în prezenta acțiune.

103 Mai mult, Confebask a participat la procedura administrativă care a condus la adoptarea deciziilor finale atacate.

104 Prin urmare, trebuie să se considere că Confebask justifică un interes pentru soluționarea litigiului și că intervenția sa în susținerea reclamanților este admisibilă.

B — *Cu privire la temeinicia acțiunilor în cauzele T-86/02-T-88/02*

105 Reclamanții invocă cinci motive în cererile lor. Totuși, aceștia au renunțat la primul motiv, întemeiat pe caracterul general al măsurilor în cauză și pe lipsa ajutorului de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) CE (a se vedea punctul 72 de mai sus).

106 În cadrul celui de al doilea motiv, aceștia susțin că schemele de scutire în cauză ar fi trebuit să fie considerate ajutoare existente, iar nu ajutoare noi. Al treilea motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 88 alineatul (1) CE și a articolelor 17-19 din Regulamentul nr. 659/1999, pentru motivul că ar fi trebuit să fie aplicată de către Comisie procedura privind schemele de ajutor existente. Al patrulea motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 87 alineatul (3) litera (c) CE, pentru motivul că schemele în cauză nu erau ajutoare pentru funcționare incompatibile cu piața comună, ci ajutoare pentru investiții sau pentru crearea de locuri de muncă. În cadrul celui de al cincilea motiv, reclamanții susțin că obligația de a recupera ajutoarele în cauză este afectată de un viciu de procedură, de încălcarea principiilor securității juridice, bunei administrări, protecției încrederii legitime și egalității de tratament. În sfârșit, în memoriile lor în replică, reclamanții invocă încălcarea articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999, pentru motivul că, în decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare, Comisia ar fi trebuit să menționeze existența întâlnirilor cu autoritățile spaniole.

1. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe caracterul pretins existent al schemelor de ajutoare în cauză

107 Al doilea motiv cuprinde două aspecte. Primul aspect este întemeiat pe încălcarea articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999; al doilea aspect se întemeiază pe încălcarea articolului 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 659/1999.

a) Cu privire la primul aspect, întemeiat pe încălcarea articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999

Argumentele părților

108 Potrivit reclamanților, Comisia ar fi trebuit să considere că schemele de scutire erau ajutoare existente, din moment ce, potrivit articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999, acestea nu constituiau scheme de ajutor la momentul punerii lor în aplicare și au devenit scheme de ajutor ulterior, datorită evoluției pieței comune și fără să fi fost modificate de statul membru.

109 În primul rând, reclamanții susțin că, în mod tacit, Comisia a considerat că schemele de scutire nu constituiau ajutoare de stat la momentul intrării lor în vigoare.

110 Potrivit acestora, la momentul la care Comisia a luat cunoștință de existența acestor scheme, în 1994, aceasta nu avea nicio obligație de a închide faza preliminară de investigare printr-o decizie în sensul articolului 249 CE și putea să își exprime prin simpla tăcere poziția favorabilă, potrivit căreia măsurile examinate nu constituiau ajutoare.

111 Jurisprudența dezvoltată în acest sens în privința măsurilor notificate este aplicabilă și în cazul examinării preliminare a dispozițiilor nenotificate despre care Comisia are cunoștință. Jurisprudența care impune Comisiei să inițieze procedura oficială de investigare în caz de îndoială cu privire la compatibilitatea cu piața comună a unei măsuri naționale ar implica, pe de altă parte, că lipsa unei astfel de decizii înseamnă, în principiu, că măsura în cauză este considerată de către Comisie conformă cu dreptul comunitar.

112 Comunicarea Comisiei către statele membre din 4 martie 1991 privind modalitățile de notificare a ajutoarelor de stat și mijloacele procedurale aplicabile ajutoarelor acordate cu încălcarea articolului [88] alineatul (3) CE (denumită în continuare „Comunicarea din 1991") ar confirma, la urma urmelor, faptul că Comisia nu consideră că este obligată să adopte o decizie la finalul examinării preliminare atunci când statul membru răspunde în mod satisfăcător la cererea sa de informații. În plus, ar reieși din aceeași comunicare că membrul Comisiei responsabil cu problemele de concurență doar propunea Comisiei să nu acționeze împotriva măsurii examinate atunci când nu exista nicio îndoială în legătură cu compatibilitatea sa. Această „închidere a procedurii fără luarea de măsuri" se caracteriza prin lipsa unei decizii formale.

113 Articolul 232 CE nu s-ar opune acestui mod de a proceda. Potrivit reclamanților, autoritățile naționale nu ar avea capacitatea procedurală de a introduce o acțiune în constatarea abținerii de a acționa pentru a constrânge Comisia să adopte o decizie cu privire la o plângere pe care nu aceste autorități au introdus-o.

114 Reclamanții precizează apoi momentul începând de la care se consideră că procedura de examinare preliminară a fost închisă fără luarea de măsuri de către Comisie. Aceștia arată în această privință că, înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 659/1999, nicio dispoziție nu impunea un termen Comisiei. Totuși, jurisprudența ar fi dedus din principiul securității juridice obligația Comisiei de a lua poziție într-un termen rezonabil. Ținând cont de natura procedurii de examinare preliminară, termenul pentru închiderea acesteia ar trebui, prin urmare, să fie scurt. Comisia însăși ar fi admis acest lucru. Potrivit reclamanților, obligația Comisiei de a acționa cu diligență s-ar impune chiar și în cazurile în care măsurile naționale nu au fost notificate în temeiul Comunicării din 1983 privind ajutoarele ilegale.

115 Într-un astfel de context, reclamanții consideră că Comisia a admis că schemele de scutire nu se încadrau în calificarea drept ajutoare de stat, nici implicit și nici explicit.

116 Aceștia observă că, în cererea sa de informare din 25 mai 1994, Comisia a avertizat autoritățile spaniole că va fi obligată să inițieze procedura oficială de investigare în cazul lipsei răspunsului sau al unui răspuns insuficient. Or, Comisia nu a inițiat această procedură după primirea, la 30 septembrie 1994, a răspunsului prin care Regatul Spaniei contesta caracterul de ajutor de stat al schemelor de scutire. Reclamanții deduc de aici că Comisia a hotărât că acest răspuns era insuficient și că schemele în cauză nu erau ajutoare în sensul articolului 87 CE.

117 Reclamanții consideră că ceea ce precedă poate fi susținut prin scrisoarea din 18 iulie 1995, pe care Comisia a adresat-o autorilor plângerii din 1994 pentru a-i informa despre măsura care urma să fie luată în privința acesteia și care, potrivit reclamanților, lasă să se întrevadă că schemele de scutire în cauză nu erau ajutoare de stat.

118 Există și alte elemente care ar permite să se prezume că, în mod tacit, Comisia a admis că schemele de scutiri nu constituiau ajutoare de stat. În primul rând, Comisia nu ar fi publicat în Jurnalul Oficial un aviz prin care să informeze terții cu privire la caracterul incert al schemelor de scutire. În al doilea rând, Comisia ar recunoaște, în înscrisurile sale, că investigarea schemelor de scutire ar fi fost întârziată. Or, niciun reproș nu ar fi adresat în această privință autorităților naționale în decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare sau în deciziile finale atacate. În al treilea rând, cererea de informații din 3 februarie 2000 a Comisiei adresată autorităților spaniole nu se referea la plângerea din 1994. Ar reieși de aici, dimpotrivă, că intenția Comisiei era de a examina schema de scutire a provinciei Álava începând cu Decizia 1999/718 (a se vedea punctul 68 de mai sus). La urma urmelor, această scrisoare nu ar constitui un ordin de furnizare a informațiilor în privința beneficiarilor măsurilor în cauză; aceste informații nu ar prezenta de altfel niciun interes în cazul unei pretinse scheme de ajutor a cărei analiză se efectuează *in abstracto*. În al patrulea rând, decizia de deschidere a procedurii oficiale nu ar fi legată nici de plângerea din 1994. Aceasta ar fi, dimpotrivă, întemeiată pe Comunicarea Comisiei privind aplicarea normelor referitoare la ajutoarele de stat

măsurilor care țin de fiscalitatea directă a întreprinderilor (JO 1998, C 384, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea din 1998 privind ajutoarele fiscale”).

119 Pe de altă parte, împrejurarea că Comisia a adoptat decizii privind alte scheme fiscale din Territorios Históricos de Álava, de Vizcaya y de Guipúzcoa după 1994 nu ar schimba cu nimic faptul că aceasta a considerat inițial că schemele de scutire nu erau ajutoare de stat. Decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare și deciziile finale atacate ar demonstra arbitrariul Comisiei, care, în plus, nu ar justifica prioritatea de tratament acordată schemelor din 1996 de instituire a altor avantaje fiscale, precum creditele fiscale și reducerile bazei impozabile, deși Comisia considera că acestea din urmă erau mai puțin „agresive” decât cele din 1993, în cauză în speță.

120 În memoriul în replică, reclamanții indică o serie de elemente din care ar reieși că Comisia ar fi respins în mod explicit plângerea din 1994, pentru motivul că schemele de scutire nu constituiau ajutoare de stat.

121 Astfel, ar reieși din dezbaterile din senatul spaniol din 22 aprilie 1997 (Boletín Oficial de las Cortes Generales din 28 aprilie 1997, nr. 204, 681/000550) că, în cadrul unei reuniuni din 17 martie 1997, membrul Comisiei responsabil cu problemele de concurență ar fi confirmat unei delegații a Comunidad autónoma de La Rioja că plângerea din 1994 „nu era de competența Uniunii Europene, ci de cea a statului membru în cauză”. Ar rezulta de asemenea dintr-un articol de presă publicat pe internet la 24 octombrie 2002 că această plângere nu fusese de altfel luată în considerare. Reclamanții deduc din aceste două elemente că Comunidad autónoma de La Rioja a intervenit în cadrul plângerii din 1994 și că Comisia a respins în mod expres această plângere întrucât, schemele de scutire nefiind ajutoare de stat, aceasta nu intra în sfera dreptului comunitar. Reclamanții deduc din decizia Comisiei privind ajutorul acordat Ramondín că, în cadrul plângerii împotriva acestui ajutor, Comunidad autónoma de La Rioja renunțase să conteste compatibilitatea Norma Foral nr. 22/1994 (Álava), în mod izolat, cu dreptul privind ajutoarele de stat. Reclamanții consideră că această schimbare de atitudine s-ar explica prin respingerea, menționată anterior, a plângerii din 1994. În sfârșit, Comisia nu ar fi făcut niciodată nici cea mai mică aluzie la această plângere sau la faptul că examinarea sa ar fi diferită din motive de oportunitate, în acțiunile pe care le-a întreprins începând cu 1997 împotriva diferitelor scheme fiscale din Territorios Históricos de Álava, de Vizcaya y de Guipúzcoa. În particular, Comisia nu ar fi menționat-o în observațiile pe care le-a depus cu privire la întrebările preliminare adresate de o instanță spaniolă în cadrul cauzelor care au determinat pronunțarea Ordonanței președintelui Curții din 16 februarie 2000, Juntas Generales de Guipúzcoa

și alții (C-400/97-C-402/97, Rec., p. I-1073), privind cele trei scheme de scutire în cauză. În mod similar, decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare în privința lor ar face trimitere numai la plângerea depusă la 5 ianuarie 2000.

122 Prin urmare, nici scrisoarea din 18 iulie 1995, adresată de Comisie autorilor plângerii din 1994, nici cea din 19 ianuarie 1996, prin care aceasta a solicitat autorităților spaniole noi informații, nu pot împiedica Tribunalul să constate că membrul Comisiei responsabil cu problemele de concurență a confirmat, în 1997, respingerea plângerii menționate anterior. Dimpotrivă, scrisoarea din 18 iulie 1995 ar anunța în mod expres că o decizie va fi adoptată și că aceasta va fi comunicată autorilor plângerii.

123 Potrivit reclamanților, Comisia a considerat, așadar, că măsurile în cauză nu constituiau ajutoare de stat la momentul intrării lor în vigoare.

124 În al doilea rând, reclamanții susțin că deciziile în litigiu nu se explică decât printr-o evoluție a politicii în materia ajutoarelor de stat, care a condus la o schimbare a criteriului în examinarea anumitor măsuri fiscale. Astfel, aceștia susțin existența unei evoluții a pieței comune, în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999.

125 Reclamanții subliniază că propunerea aflată la originea Regulamentului nr. 659/1999 nu prevedea categoria de ajutoare existente avută în vedere ulterior la articolul 1 alineatul (b) punctul (v). Reclamanții consideră că această dispoziție a fost introdusă *a posteriori* tocmai pentru a ține cont de schimbările intervenite în politica în materie de ajutoare de stat a Comisiei. Ar rezulta, la urma urmelor, din considerentul (4) al regulamentului menționat că această dispoziție viza efectiv evoluțiile politicii Comisiei

în materie de ajutoare de stat și că reclamanții deduc de aici că evoluția pieței comune este sinonimă cu evoluția în cadrul politicii în materie de ajutoare de stat.

126 Potrivit reclamanților, ar reieși din Rezoluția Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, din 1 decembrie 1997, privind un cod de conduită în domeniul fiscalității întreprinderilor (JO 1998, C 2, p. 1), că s-a manifestat voința Comisiei de a proceda la o reexaminare a schemelor fiscale în vigoare în statele membre, anunțând astfel o schimbare a criteriului de apreciere în ceea ce le privește. Comunicarea sa din 1998 privind ajutoarele fiscale ar confirma acest lucru, în măsura în care Comisia arată acolo că va proceda la o „reexaminare de la caz la caz" a schemelor fiscale „pe baza" acesteia. Reclamanții adaugă că decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare s-ar referi expres la această comunicare.

127 Pe de altă parte, aceștia consideră că Decizia 93/337, invocată de Comisie, nu reprezintă o referință valabilă. Astfel, potrivit acestora, Comisia a calificat creditele fiscale din 1988, în cauză în Decizia 93/337, drept măsuri selective, întrucât nu se aplicau decât anumitor activități. Comisia nu a aplicat un criteriu legat de cuantumul minim al investiției. În schimb, măsurile de scutire în cauză în prezenta speță nu ar exclude nicio activitate și ar putea, așadar, să fie considerate în mod legitim drept măsuri generale în 1993.

128 Reclamanții invocă de asemenea Decizia 2003/755/CE a Comisiei din 17 februarie 2003 privind schema de ajutor pusă în aplicare de Belgia în favoarea centrelor de coordonare stabilite în Belgia (JO L 282, p. 25), în care Comisia ar fi admis că articolul 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999 se aplica în ipoteza în care, după ce a considerat inițial că o măsură nu constituia un ajutor, aceasta își modifică aprecierea și consideră că măsura constituie un ajutor.

129 Reclamanții consideră, așadar, că a existat o evoluție a politicii în materia ajutoarelor de stat în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999.

130 În al treilea rând, aceștia subliniază că măsurile fiscale în cauză nu au fost modificate.

131 Aceștia concluzionează că, refuzând să considere măsurile în cauză drept ajutoare existente în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999, Comisia a săvârșit o eroare de drept.

132 Comisia, susținută de Comunidad autónoma de La Rioja, solicită respingerea acestui prim aspect al motivului.

Aprecierea Tribunalului

133 În prealabil, trebuie amintit că tratatul instituie proceduri distincte după cum ajutoarele sunt existente sau noi. În timp ce ajutoarele noi trebuie, potrivit articolului 88 alineatul (3) CE, să fie notificate în prealabil Comisiei și nu pot fi puse în aplicare înainte ca procedura să conducă la o decizie finală, ajutoarele existente pot, în temeiul articolului 88 alineatul (1) CE, să fie puse în aplicare în mod legal în măsura în care Comisia nu a constatat incompatibilitatea lor (Hotărârea Curții din 15 martie 1994, Banco Exterior de España, C-387/92, Rec., p. I-877, punctul 20). Ajutoarele existente nu pot face, așadar, obiectul, dacă este cazul, decât al unei decizii de incompatibilitate care produce efecte pentru viitor (Hotărârea Demesa, punctul 68 de mai sus, punctul 172).

134 Rezultă din articolul 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999, intrat în vigoare la 16 aprilie 1999, și deci aplicabil la data adoptării deciziilor finale atacate, că reprezintă un ajutor existent, printre altele, „orice ajutor considerat ajutor existent deoarece se poate dovedi că, în momentul punerii în aplicare, nu reprezenta un ajutor și că a devenit ajutor ulterior, datorită evoluției pieței comune și fără să fi fost modificat de statul membru”.

135 Reclamanții arată că cele trei condiții ale articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999 sunt îndeplinite. Comisia a considerat că primele două condiții, referitoare la faptul că schemele în cauză nu constituiau scheme de ajutor în momentul punerii lor în aplicare, dar ar fi devenit scheme de ajutor din cauza evoluției pieței comune, nu erau îndeplinite în speță (a se vedea punctul 78 din Decizia 2003/28, punctul 76 din Decizia 2003/86 și punctul 74 din Decizia 2003/192).

136 Trebuie să se examineze dacă Comisia a considerat în mod întemeiat că aceste condiții nu erau îndeplinite în cauză.

137 În legătură cu prima condiție, reclamanții susțin că, în mod implicit și explicit, Comisia a admis că schemele în cauză nu constituiau scheme de ajutor de stat la momentul intrării lor în vigoare.

138 În primul rând, reclamanții susțin, în memoriul în replică, că plângerea din 1994 a fost respinsă în mod explicit de către Comisie.

139 Cu toate acestea, reiese din elementele din dosar că, ulterior plângerii din 1994, Comisia a continuat investigațiile (a se vedea punctul 21 și următoarele de mai sus), fără a adopta totuși vreo decizie explicită.

140 Astfel, prin scrisoarea din 18 iulie 1995, Comisia i-a informat pe autorii plângerii că va continua analiza sistemului fiscal spaniol și a schemelor de autonomie fiscală în vigoare în statele membre, ținând cont totuși de evoluția federală în curs în diverse state membre. Comisia a arătat că serviciile sale strângeau datele necesare, că aceasta va decide soluția pe care să o dea plângerii atunci când aceste probleme vor fi fost clarificate și că le va comunica decizia sa. Rezultă în mod clar din acestea că examinarea plângerii de către Comisie continua și că aceasta nu adoptase, așadar, nicio decizie.

141 În mod similar, prin scrisoarea din 19 ianuarie 1996, Comisia a informat Regatul Spaniei că examina impactul dispozițiilor fiscale în cauză asupra concurenței și i-a solicitat să îi furnizeze informații privind beneficiarii măsurilor respective. Or, independent de aspectul dacă un răspuns în această privință a parvenit Curții, punct cu privire la care părțile sunt în dezacord, trebuie să se constate că, în orice caz, această scrisoare demonstrează că, la acel moment, Comisia nu luase poziție cu privire la schemele în cauză (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, Gestevisión Telecinco/Comisia, T-95/96, Rec., p. II-3407, punctul 88).

142 În sfârșit, trebuie să se constate că textul întrebării unui senator spaniol, adresată guvernului spaniol, privind reuniunea din 17 martie 1997 nu provine de la Comisie și nu face decât să ateste faptul că unele comentarii, despre care se susține că au fost făcute de membrul Comisiei responsabil cu problemele de concurență, au fost relatate în cadrul dezbaterilor parlamentare naționale. Un astfel de element nu poate fi considerat drept o luare de poziție explicită a Comisiei, oricare ar fi conținutul lui.

143 În mod similar, nici un articol de presă și nici deducerile reclamanților în legătură cu atitudinea autorilor plângerii sau a Comisiei în cadrul altor proceduri nu sunt de natură să demonstreze existența unei decizii pe care Comisia ar fi adoptat-o în speță.

144 Trebuie să se constate, în consecință, că niciunul dintre documentele prezentate nu constituie o decizie adresată statului membru și că niciunul dintre elementele invocate nu poate conduce la stabilirea existenței unei luări de poziție clare și explicite de către Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 5 aprilie 2006, Deutsche Bahn/Comisia, T-351/02, Rec., p. II-1047, punctele 46-49).

145 Prin urmare, nu este stabilită existența unei decizii explicite a Comisiei prin care se declară că schemele în cauză nu constituiau scheme de ajutor de stat la momentul intrării lor în vigoare.

146 În al doilea rând, reclamanții susțin că Comisia nu era obligată să închidă faza preliminară de examinare printr-o decizie în sensul articolului 249 CE și putea să își exprime, prin simpla tăcere, poziția potrivit căreia măsurile fiscale în cauză nu constituiau ajutoare.

147 O asemenea interpretare nu poate fi admisă.

148 Astfel, trebuie amintit că simpla tăcere a unei instituții nu poate produce efecte juridice obligatorii de natură să afecteze interesele reclamantului, cu excepția cazului în care această consecință este prevăzută în mod expres printr-o dispoziție de drept comunitar. Dreptul comunitar prevede, în anumite cazuri specifice, că tăcerea unei instituții are valoare de decizie atunci când instituția a fost invitată să ia poziție și aceasta nu s-a pronunțat la expirarea unui anumit termen. În lipsa unor astfel de dispoziții exprese care să stabilească un termen la expirarea căruia se consideră că a intervenit o decizie implicită și să definească cuprinsul acestei decizii, inacțiunea unei instituții nu poate fi asimilată unei decizii fără a pune sub semnul întrebării sistemul de căi de atac instituit prin tratat (Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 1999, Sodima/Comisia, T-190/95 și T-45/96, Rec., p. II-3617, punctele 31 și 32).

149 În prezenta cauză, este cert că schemele fiscale în cauză, instituite în 1993, nu au fost notificate Comisiei.

150 Or, normele aplicabile în materie de ajutoare de stat nu prevăd că tăcerea Comisiei are valoare de decizie implicită de inexistență a ajutorului, în special atunci când măsurile în cauză nu au fost notificate Comisiei. Astfel, Comisia, care deține o competență exclusivă în ceea ce privește constatarea incompatibilității eventuale a unui ajutor cu piața comună, este obligată, la finalul fazei de examinare preliminară cu privire la o măsură de stat, să adopte în privința statului membru în cauză o decizie prin care se constată fie inexistența ajutorului, fie existența unui ajutor compatibil, fie necesitatea de a iniția procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE (Hotărârea Gestevisión Telecinco/Comisia, punctul 141 de mai sus, punctele 53-55).

151 Prin urmare, o asemenea decizie, care este notificată de altfel statului membru, nu poate fi tacită și să rezulte din tăcerea Comisiei într-o anumită perioadă.

152 În speță, nu se poate admite, așadar, că a putut fi adoptată de către Comisie o decizie implicită, în temeiul căreia schemele fiscale în cauză nu ar fi constituit scheme de ajutor la momentul punerii lor în aplicare.

153 Simplul fapt că procedura oficială de investigare cu privire la o măsură de stat determinată nu a fost deschisă de către Comisie o perioadă relativ lungă nu poate, în sine, să îi confere acestei măsuri caracterul obiectiv al unui ajutor existent, dacă este vorba despre un ajutor. Incertitudinile susceptibile să fi existat în această privință pot, cel mult, să fie considerate ca dând naștere unei încrederi legitime a beneficiarilor care împiedică recuperarea ajutorului plătit în trecut (Hotărârea Tribunalului din 30 aprilie 2002, Government of Gibraltar/Comisia, T-195/01 și T-207/01, Rec., p. II-2309, punctul 129).

154 Mai mult, reclamanții nu au invitat Comisia să ia poziție cu privire la plângerea din 1994, ceea ce ar fi determinat, la expirarea unui termen de două luni, posibilitatea de a introduce o acțiune în constatarea abținerii de a acționa, potrivit articolului 232 CE, din moment ce, contrar celor susținute de reclamanți (a se vedea punctul 113 de mai sus), acțiunea acestora ar fi fost admisibilă, astfel cum sunt admisibile, în cadrul prezentelor acțiuni, acțiunile în anulare împotriva deciziilor finale adoptate de Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 26 noiembrie 1996, T. Port, C-68/95, Rec., p. I-6065, punctul 59).

155 În consecință, nicio decizie tacită de inexistență a unui ajutor nu poate fi considerată ca fiind adoptată din cauza tăcerii Comisiei în speță.

156 Argumentele reclamanților, care se întemeiază, în primul rând, pe jurisprudență, în al doilea rând, pe comportamentul Comisiei în speță și, în al treilea rând, pe anumite dispoziții din comunicările Comisiei, nu pot modifica această apreciere.

157 Astfel, în primul rând, jurisprudența invocată de reclamanți (Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 45, Hotărârea Tribunalului din 17 iunie 1999, ARAP și alții/Comisia, T-82/96, Rec., p. II-1889, punctul 28) privea situații în care fuseseră adoptate decizii explicite ale Comisiei și nu este, așadar, relevantă în speță. În mod similar, Hotărârea Curții din 11 decembrie 1973, Lorenz (120/73, Rec., p. 1471), aplicabilă în materia ajutoarelor notificate, nu este aplicabilă în materia ajutoarelor nenotificate, astfel cum este cazul în speță (Hotărârea Curții din 11 iulie 1996, SFEI și alții, C-39/94, Rec., p. I-3547, punctele 46-48, și Hotărârea Curții din 15 februarie 2001, Austria/Comisia, C-99/98, Rec., p. I-1101, punctul 32; a se vedea Hotărârea Tribunalului Gestevisión Telecinco/Comisia, punctul 141 de mai sus, punctele 77 și 78, și Hotărârea Tribunalului din 15 iunie 2005, Regione autónoma della Sardegna/Comisia, T-171/02, Rec., p. II-2123, punctul 48 și jurisprudența citată).

158 În al doilea rând, argumentele întemeiate pe comportamentul Comisiei trebuie de asemenea să fie respinse.

159 Astfel, lipsa de reacție după răspunsul Regatului Spaniei din 30 septembrie 1994 sau faptul că, în înscrisurile sale, Comisia a recunoscut întârzierea examinării schemelor fiscale în cauză în speță nu pot fi invocate cu succes pentru a stabili existența unei decizii a Comisiei de admitere a absenței unui ajutor în speță. Mai mult, contrar celor afirmate de reclamanți, scrisoarea din 18 iulie 1995, adresată de Comisie autorilor plângerii (a se vedea punctul 26 de mai sus), atestă că analiza Comisiei continua și nu poate conduce la admiterea adoptării unei decizii implicite, în temeiul căreia schemele fiscale în cauză nu ar fi constituit scheme de ajutor la momentul punerii lor în aplicare.

160 Pe de altă parte, reclamanții invocă faptul că decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare nu trimite decât la plângerea din 5 ianuarie 2000 (a se vedea punctul 31 de mai sus), iar nu la cea din 1994.

161 Trebuie arătat, în această privință, că decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare vizează cele trei scheme fiscale în litigiu, fără a menționa totuși plângerea din 1994. Astfel, această decizie a fost adoptată de Comisie în urma plângerii din 5 ianuarie 2000, provenind de la concurenții unei întreprinderi beneficiare a scutirii de la plata impozitului pe profit.

162 Cu toate acestea, faptul că plângerea din 1994 nu a fost menționată în decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare nu poate implica existența unei decizii tacite a Comisiei prin care se admite că schemele în cauză nu constituiau ajutoare de stat, din moment ce, astfel cum s-a amintit (a se vedea punctul 152 de mai sus), o astfel de decizie nu poate fi implicită.

163 În legătură cu argumentul întemeiat pe adoptarea de către Comisie a deciziilor privind alte scheme fiscale instituite de reclamanți după plângerea din 1994 și pe caracterul arbitrar al deciziilor atacate, acesta trebuie de asemenea să fie respins ca lipsit de relevanță în ceea ce privește motivul invocat, privind noțiunea de ajutor existent.

164 În al treilea rând, niciun alt argument nu poate fi întemeiat pe Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale și pe Comunicarea din 1991.

165 Astfel, Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale amintește, dimpotrivă, obligația de a notifica proiectele de ajutor și indică în special că orice beneficiar al unui ajutor acordat în mod ilegal, „cu alte cuvinte, fără să existe o decizie definitivă a Comisiei cu privire la compatibilitatea sa”, poate fi obligat să restituie ajutorul. Desigur, această comunicare menționează de asemenea că, deîndată ce va avea cunoștință de adoptarea de măsuri de ajutor ilegale de către un stat membru, Comisia va publica în Jurnalul Oficial un avertisment specific de avertizare a beneficiarilor potențiali ai ajutorului în

legătură cu caracterul incert al acestuia (a se vedea punctul 11 de mai sus). Totuși, nu se poate deduce de aici că lipsa publicării unui astfel de avertisment ar putea fi asimilată cu adoptarea unei decizii tacite de inexistență a unui ajutor, având în vedere jurisprudența menționată anterior (Hotărârea Sodima/Comisia, punctul 148 de mai sus).

166 Niciun argument nu poate fi dedus nici din Comunicarea din 1991, amintită de reclamanți (a se vedea punctul 112 de mai sus). Astfel, această comunicare prevede printre altele că, în cazul unui răspuns nesatisfăcător al statului membru, Comisia „își rezervă" posibilitatea de a utiliza anumite puteri (somația de suspendare a măsurilor în cauză sau punerea în întârziere pentru comunicarea observațiilor și a datelor necesare pentru a aprecia compatibilitatea ajutorului cu piața comună) și concluzionează că „este intenția Comisiei de a utiliza competențele citate anterior în toate cazurile în care acest lucru se dovedește necesar pentru a face să înceteze orice încălcare a dispozițiilor tratatului în materia ajutoarelor de stat". Nu reiese, așadar, deloc din această comunicare că o lipsă a unui răspuns oficial al Comisiei ar echivala cu o decizie tacită a acesteia de admitere a faptului că măsurile în cauză nu au fost calificate drept ajutoare.

167 În consecință, argumentul potrivit căruia Comisia ar fi respins în mod tacit plângerea din 1994 și ar fi admis că schemele în cauză nu constituiau scheme de ajutor de stat trebuie să fie respins.

168 Rezultă din cele ce precedă că nu este dovedită existența unei decizii a Comisiei prin care se admite că schemele în cauză nu constituiau scheme de ajutor de stat la momentul intrării lor în vigoare.

169 Din moment ce această primă condiție de la articolul 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999 nu este îndeplinită, măsurile în cauză nu pot fi considerate ajutoare existente în sensul acestei dispoziții.

170 În consecință, argumentarea privind cea de a doua condiție, care urmărește să demonstreze că măsurile în cauză au devenit ajutoare datorită evoluției pieței comune, este nerelevantă.

171 În orice caz, în legătură cu argumentarea reclamanților privind cea de a doua condiție de la articolul 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999, trebuie să se considere că aceasta nu poate fi admisă.

172 Astfel, reclamanții susțin că rezultă din articolul 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999 și din considerentul (4) al acestuia că noțiunea de evoluție a pieței comune este sinonimă cu cea de evoluție a politicii în materie de ajutoare de stat (a se vedea punctul 125 de mai sus).

173 Or, trebuie să se amintească că noțiunea „evoluție a pieței comune" poate fi înțeleasă ca o modificare a contextului economic și juridic în sectorul vizat de măsura în cauză (Hotărârea Curții din 22 iunie 2006, Belgia și Forum 187/Comisia, C-182/03 și C-217/03, Rec., p. I-5479, punctul 71). O asemenea modificare poate, în particular, să rezulte din liberalizarea unei piețe inițial închise concurenței (Hotărârea Tribunalului din 4 aprilie 2001, Regione autónoma Friuli-Venezia Giulia/Comisia, T-288/97, Rec., p. II-1169, punctul 89).

174 În schimb, această noțiune nu vizează ipoteza în care Comisia își schimbă aprecierea numai în temeiul unei aplicări mai riguroase a normelor tratatului în materie de ajutoare de stat (Hotărârea Belgia și Forum 187/Comisia, punctul 173 de mai sus, punctul 71). În această privință, trebuie amintit că trăsătura de ajutor existent sau de ajutor nou a unei măsuri de stat nu poate depinde de o apreciere subiectivă a Comisiei și trebuie să fie determinată independent de orice practică administrativă anterioară a Comisiei (Hotărârea Tribunalului Government of Gibraltar/Comisia, punctul 153 de mai sus, punctul 121, și Hotărârile Tribunalului din 23 octombrie 2002, Diputación Foral de Guipúzcoa și alții/Comisia, T-269/99, T-271/99 și T-272/99, Rec., p. II-4217, punctul 80, și Diputación Foral de Álava și alții/Comisia, T-346/99-T-348/99, Rec., p. II-4259, punctul 84).

175 Rezultă că simpla constatare a unei evoluții a politicii în materia ajutoarelor de stat nu poate, în sine, să fie suficientă pentru a constitui o „evoluție a pieței comune” în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999, din moment ce noțiunea obiectivă de ajutor de stat, astfel cum decurge aceasta din articolul 87 CE, nu este ea însăși modificată.

176 În prezenta cauză, niciunul dintre argumentele reclamanților privind evoluția politicii în materia ajutoarelor de stat nu este de natură să caracterizeze „evoluția pieței comune” în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999.

177 Astfel, în susținerea argumentației lor privind evoluția politicii în materie de ajutoare de stat, reclamanții invocă adoptarea, la 1 decembrie 1997, de către Consiliul Uniunii Europene, a unui cod de conduită în domeniul fiscalității întreprinderilor (a se vedea punctul 126 de mai sus).

178 Tribunalul arată în această privință că statele membre s-au angajat să elimine în mod progresiv anumite măsuri fiscale calificate drept cauzatoare de prejudicii, în timp ce Comisia și-a exprimat intenția de a examina sau de a reexamina, conform normelor referitoare la ajutoarele de stat, schemele fiscale în vigoare în statele membre (punctele D și J din Codul de conduită).

179 În mod contrar celor susținute de reclamanți, nicio schimbare a criteriului de apreciere a noțiunii de ajutor de stat nu a fost anunțată în acest cod de conduită, iar reclamanții nu își susțin de altfel în niciun mod afirmația în această privință.

180 Reclamanții invocă de asemenea Comunicarea din 1998 privind ajutoarele fiscale, care ar anunța, potrivit acestora, o reexaminare de la caz la caz a schemelor fiscale (a se vedea punctul 126 de mai sus).

181 În această comunicare din 1998 privind ajutoarele fiscale, care se bazează în mare parte pe jurisprudența Curții și a Tribunalului și aduce clarificări în privința aplicării articolelor 87 CE și 88 CE măsurilor fiscale, Comisia nu anunță totuși o modificare a criteriilor de apreciere privind măsurile fiscale conform articolelor 87 CE și 88 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Diputación Foral de Guipúzcoa și alții/Comisia, punctul 174 de mai sus, punctul 79, și Hotărârea din 23 octombrie 2002, Diputación Foral de Álava și alții/Comisia, punctul 174 de mai sus, punctul 83).

182 Pe de altă parte, reclamanții subliniază că, în Decizia 93/337, Comisia a aplicat un criteriu de selectivitate diferit de cel utilizat în prezenta cauză (a se vedea punctul 127 de mai sus).

183 În Decizia 93/337, Comisia a subliniat printre altele că măsurile fiscale nu se aplicau decât anumitor întreprinderi și că anumite activități nu beneficiau de acestea (punctul III din decizie). În deciziile finale atacate, Comisia s-a întemeiat pe un criteriu de selectivitate diferit, privind investiția minimă superioară unui anumit cuantum.

184 Articolul 87 alineatul (1) CE impune să se stabilească dacă, în cadrul unui regim juridic determinat, o măsură națională este de natură să favorizeze „anumit[e] întreprinderi sau […] producer[ea] anumitor bunuri” în raport cu altele. Este vorba despre o noțiune obiectivă, care este de natură să fie apreciată potrivit diferitelor criterii de selectivitate, fără a trebui totuși să se deducă de aici o schimbare a criteriilor de apreciere a caracterului selectiv al ajutoarelor de stat.

185 Prin urmare, argumentele invocate nu permit să se concluzioneze că criteriile de selectivitate aplicate de Comisie în aprecierea măsurilor fiscale din perspectiva articolului 87 alineatul (1) CE au cunoscut o schimbare ulterioară adoptării măsurilor fiscale în litigiu (a se vedea în acest sens Hotărârea Diputación Foral de Guipúzcoa și alții/Comisia, punctul 174 de mai sus, punctul 79).

186 În plus, chiar presupunând că reclamanții au stabilit o schimbare a criteriilor în aprecierea calificării drept ajutor de către Comisie, argumentul întemeiat pe caracterul existent al măsurilor fiscale în cauză nu ar putea fi admis. Astfel, nu s-a demonstrat în niciun mod că această presupusă modificare a criteriilor de selectivitate aplicate de Comisie ar rezulta din „evoluția pieței comune" în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999. Trebuie amintit în această privință că această noțiune nu vizează ipoteza în care Comisia își schimbă aprecierea numai în temeiul unei aplicări mai riguroase a normelor din tratat în materia ajutoarelor de stat (Hotărârea Belgia și Forum 187/Comisia, punctul 173 de mai sus, punctul 71).

187 În sfârșit, în legătură cu Decizia 2003/755, invocată de reclamanți, trebuie arătat că nu este vorba despre un element relevant. Astfel, măsura în cauză în această decizie era un ajutor existent, din moment ce fusese notificată și autorizată anterior și, în cadrul examinării permanente a schemelor de ajutoare existente, prevăzută la articolul 88 alineatul (1) CE, Comisia decisese să realizeze reexaminarea schemei respective. De altfel, chiar în legătură cu această decizie 2003/755 Curtea a decis că noțiunea „evoluție a pieței comune" nu viza ipoteza în care Comisia își schimbă aprecierea numai în temeiul unei aplicări mai riguroase a normelor din tratat în materia ajutoarelor de stat (Hotărârea Belgia și Forum 187/Comisia, punctul 173 de mai sus, punctul 71). Această decizie nu susține, așadar, în nici un mod teza reclamanților.

188 Prin urmare, niciunul dintre elementele prezentate de reclamanți nu este de natură să demonstreze existența unei evoluții a pieței comune în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999.

189 Rezultă din cele ce precedă că schemele fiscale în cauză nu pot fi considerate drept scheme de ajutor existente în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999.

190 Prin urmare, primul aspect al celui de al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999, trebuie să fie respins ca nefondat.

b) Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea articolului 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 659/1999

Argumentele părților

191 Chiar dacă se presupune că Tribunalul refuză să admită că schemele de scutire nu au fost considerate ajutoare de stat de către Comisie, reclamanții arată totuși că împrejurările speței demonstrează că aceasta le-a considerat compatibile cu piața comună și le-a autorizat în sensul articolului 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 659/1999. Astfel, această dispoziție ar privi printre altele măsurile adoptate înainte de intrarea sa în vigoare și cărora Comisia nu li s-ar fi opus.

192 În speță, autorizația ar decurge din scrisoarea Comisiei din 25 mai 1994 și din atitudinea sa ulterioară. Astfel, Comisia nu ar fi inițiat procedura oficială de investigare într-un termen rezonabil de la primirea răspunsurilor autorităților basce la această scrisoare, deși era obligată să inițieze această procedură dacă avea cea mai mică îndoială în ceea ce privește compatibilitatea schemelor în cauză cu piața comună. În plus, nici scrisoarea Comisiei din 3 februarie 2000, nici decizia acesteia din 28 noiembrie 2000 de a iniția procedura oficială nu se refereau la examinarea efectuată în 1994. În plus, în pofida angajamentului de a publica în Jurnalul Oficial măsurile de ajutor nenotificate deîndată ce are cunoștință de acestea, Comisia nu ar fi publicat niciun avertisment înaintea deciziei sus-menționate din 28 noiembrie 2000.

193 Comisia, susținută de Comunidad autónoma de La Rioja, susține că acest al doilea aspect al celui de al doilea motiv este nefondat.

Aprecierea Tribunalului

194 Articolul 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 659/1999 prevede că prin ajutor existent trebuie înțeles „ajutorul autorizat, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale care au fost autorizate de Comisie sau Consiliu”.

195 Trebuie amintit că această dispoziție vizează măsurile de ajutor care fac obiectul unei decizii de declarare a compatibilității din partea Comisiei.

196 O asemenea decizie este în mod necesar explicită. Astfel, Comisia trebuie să se pronunțe cu privire la compatibilitatea măsurilor în cauză cu condițiile prevăzute la articolul 87 CE și, în temeiul articolului 253 CE, să motiveze o astfel de decizie în această privință.

197 În plus, atunci când se susține că sunt acordate măsuri individuale în temeiul unei scheme autorizate în prealabil, Comisia trebuie, înainte de a iniția procedura prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE, să determine dacă aceste măsuri intră sau nu intră în sfera schemei în cauză și, în caz afirmativ, dacă acestea îndeplinesc condițiile stabilite în decizia de aprobare a acesteia. Numai în cazul unei concluzii negative la finalul acestei examinări Comisia poate considera măsurile în cauză drept ajutoare noi. În schimb, în cazul unei concluzii pozitive, Comisia trebuie să trateze aceste măsuri drept ajutoare existente potrivit procedurii prevăzute la articolul 88 alineatele (1) și (2) CE (Hotărârea Curții din 5 octombrie 1994, Italia/Comisia, C-47/91, Rec., p. I-4635, punctele 24-26, și Hotărârea Curții din 10 mai 2005, Italia/Comisia, C-400/99, Rec., p. I-3657, punctul 57). Pentru a putea stabili dacă măsurile individuale îndeplinesc sau nu îndeplinesc condițiile stabilite în decizia de aprobare a schemei în cauză, este obligatoriu ca această decizie de aprobare să fie explicită.

198 Or, în speță, trebuie să se constate că reclamanții nu prezintă, în susținerea afirmațiilor lor, nicio decizie prin care Comisia ar fi autorizat măsurile fiscale în cauză, considerându-le compatibile cu piața comună.

199 Argumentul reclamanților potrivit căruia autorizația ar decurge din scrisoarea Comisiei din 25 mai 1994 nu poate fi admis. Astfel, scrisoarea din 25 mai 1994 se limitează să invite Regatul Spaniei să prezinte observații cu privire la plângerea din 1994, fără a se pronunța cu privire la compatibilitatea măsurilor în cauză cu piața comună. Această scrisoare nu poate constitui, așadar, o decizie de autorizare a schemelor în cauză.

200 În mod similar, atitudinea ulterioară a Comisiei nu poate fi considerată drept o decizie de aprobare explicită. Astfel, nici absența reacției Comisiei după observațiile Regatului Spaniei din 30 septembrie 1994, nici scrisoarea din 18 iulie 1995, trimisă de Comisie reclamanților, care nu se pronunță cu privire la compatibilitatea schemelor în cauză (a se vedea punctul 26 de mai sus), nu sunt de natură să constituie o decizie de autorizare a schemelor fiscale în cauză în sensul articolului 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 659/1999.

201 În sfârșit, reclamanții amintesc faptul că examinarea plângerii din 1994 nu a fost menționată de către Comisie nici în scrisoarea din 3 februarie 2000, prin care a solicitat autorităților spaniole informații privind plângerea din 5 ianuarie 2000 (a se vedea punctul 32 de mai sus), nici în decizia de inițiere a procedurii oficiale de investigare. Aceștia invocă de asemenea lipsa publicării în Jurnalul Oficial a măsurilor în cauză, contrar angajamentului Comisiei din Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale.

202 Cu toate acestea, niciunul dintre aceste elemente nu poate conduce la concluzia existenței unei decizii explicite de autorizare a Comisiei, în sensul articolului 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 659/1999.

203 Rezultă că al doilea aspect al celui de al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 659/1999, trebuie de asemenea să fie respins ca nefondat.

204 Prin urmare, al doilea motiv, întemeiat pe faptul că schemele fiscale în cauză ar trebui să fie considerate scheme de ajutor existente, trebuie să fie respins ca nefondat.

2. Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea normelor de procedură aplicabile ajutoarelor existente

205 Reclamanții, susținuți de Comunidad autónoma del País Vasco, consideră că, în măsura în care schemele de scutire sunt considerate ajutoare existente, deciziile finale atacate încalcă articolul 88 alineatul (1) CE și articolele 17-19 din Regulamentul nr. 659/1999, în sensul că acestea ar fi fost adoptate la finalul unei proceduri privind ajutoarele noi.

206 Tribunalul constată că, în măsura în care calificarea drept scheme de ajutor existente nu poate fi reținută în prezenta cauză (a se vedea punctul 204 de mai sus), Comisia a considerat în mod întemeiat că schemele de ajutor în cauză constituiau ajutoare noi. Procedând astfel, aceasta nu a încălcat normele de procedură invocate de reclamanți.

207 Rezultă că al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea normelor de procedură, trebuie respins ca nefondat.

3. Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 87 alineatul (3) litera (c) CE

a) Argumentele părților

208 Reclamanții observă că, potrivit indicațiilor Comisiei din deciziile finale atacate, schemele de scutire nu au „caracterul de ajutoare pentru investiții sau pentru ocuparea forței de muncă, [întrucât] aceste ajutoare fiscale nu au ca bază cuantumul investiției, nici numărul de locuri de muncă sau costurile salariale aferente, ci baza impozabilă".

209 Reclamanții contestă necesitatea unei astfel de legături și contestă faptul că schemele în cauză constituie ajutoare pentru funcționare pentru simplul fapt că impozitul pe profiturile întreprinderilor beneficiare ar fi redus. Existența unei astfel de reduceri nu ar fi un motiv suficient pentru a nega faptul că schemele de scutire au caracterul de ajutor pentru investiții sau pentru crearea de locuri de muncă.

210 Potrivit reclamanților, Comisia a admis, în deciziile finale atacate, că schemele în cauză încurajează crearea de noi întreprinderi. În plus, cerința menționată anterior, potrivit căreia schemele de ajutor nu pot fi calificate drept ajutoare pentru investiții decât dacă sunt exprimate în procente din investiție, nu ar figura ca atare în Comunicarea din 1978 privind schemele de ajutoare cu finalitate regională. Exprimarea cuantumului ajutorului în procent din investiție ar servi numai pentru a stabili dacă ajutorul în cauză respectă plafonul de ajutoare autorizat în regiune. Or, Comisia ar fi trebuit să se refere la această comunicare în măsura în care aceasta a determinat poziția sa la momentul adoptării schemelor de scutire în cauză. Comisia nu ar fi putut, fără să încalce principiul securității juridice, să se bazeze pe Orientările din 1998. Comunidad autónoma del País Vasco împărtășește această opinie.

211 În orice caz, reclamanții pretind că schemele de scutire în cauză erau ajutoare pentru crearea de locuri de muncă. Astfel, profitul lor depindea de crearea a minimum zece

locuri de muncă și de menținerea, în medie, a acestui număr de posturi timp de zece ani. În plus, faptul că schemele de ajutor în cauză nu sunt exprimate în procent din costul salarial nu ar avea importanță, în comunicarea menționată anterior, decât pentru a calcula dacă ajutoarele respectau intensitatea autorizată.

212 Comisia, susținută de Comunidad autónoma de La Rioja, solicită respingerea acestui al patrulea motiv.

b) Aprecierea Tribunalului

213 În primul rând, reclamanții invocă încălcarea principiului securității juridice, pentru motivul că au fost aplicate de către Comisie Orientările din 1998, ulterioare dispozițiilor fiscale din 1993 în cauză.

214 Trebuie amintit, mai întâi, că orientările sau comunicările pe care Comisia le adoptă în materia controlului ajutoarelor de stat sunt obligatorii pentru aceasta, în măsura în care acestea nu se îndepărtează de la normele tratatului (Hotărârea Curții din 26 septembrie 2002, Spania/Comisia, C-351/98, Rec., p. I-8031, punctul 53).

215 În continuare, trebuie amintit că Orientările din 1998 prevăd, la punctul 6.1: „Comisia va aprecia compatibilitatea ajutoarelor cu finalitate regională cu piața comună în temeiul prezentelor orientări începând de la adoptarea lor". Rezultă, așadar, cu claritate din Orientările din 1998 că acestea se aplică de la momentul adoptării lor, inclusiv situațiilor apărute anterior intrării lor în vigoare. Prin urmare, aplicarea Orientărilor din 1998 în speță nu este de natură să constituie o încălcare a principiului securității juridice.

216 Desigur, punctul 6.1 prevede o rezervă, potrivit căreia „proiectele de ajutoare notificate înainte de comunicarea către statele membre a prezentelor Orientări și pentru care Comisia nu a adoptat încă o decizie finală vor fi apreciate pe baza criteriilor în vigoare la momentul notificării”.

217 Cu toate acestea, este cert că schemele de ajutor în discuție în prezenta cauză au fost puse în aplicare fără să fi fost notificate.

218 Prin urmare, aceste scheme de ajutor nu pot fi asimilate unor „proiecte de ajutoare notificate înainte de comunicarea către statele membre a [Orientărilor din 1998]” în sensul rezervei menționate, care nu este, așadar, aplicabilă în speță.

219 În plus și în orice caz, trebuie amintit că, și dacă se presupune că se poate considera că o neconformitate poate rezulta din aplicarea Orientărilor din 1998, aceasta nu ar avea drept consecință nelegalitatea deciziilor finale atacate și, prin urmare, anularea lor, decât în măsura în care această neconformitate ar putea afecta conținutul lor. Astfel, dacă s-ar fi stabilit că, în lipsa acestei neconformități, Comisia ar fi ajuns la un rezultat identic, în măsura în care viciul respectiv nu putea în niciun caz să influențeze conținutul deciziilor atacate, nu s-ar impune anularea acestor decizii (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 12 septembrie 2007, González y Díez/Comisia, T-25/04, Rep., p. II-3121, punctul 74 și jurisprudența citată).

220 În prezenta cauză, reclamanții susțin, pe de o parte, că definiția ajutorului pentru investiții astfel cum este prevăzută în Orientările din 1998 și cum este aplicată de Comisie în deciziile finale atacate nu era prevăzută în Comunicarea din 1978 privind schemele de ajutor cu finalitate regională și, pe de altă parte, că în mod neîntemeiat Comisia a refuzat să considere schemele de scutire drept ajutoare pentru ocuparea forței de muncă.

221 Cu toate acestea, trebuie să se constate că reclamanții nu au prezentat niciun element care să permită să se concluzioneze că schemele în cauză îndeplineau condițiile Comunicării din 1978 privind schemele de ajutor cu finalitate regională (a se vedea punctul 10 de mai sus) și că aplicarea acesteia ar fi condus la calificări diferite ale schemelor fiscale în cauză. În particular, reiese atât din Orientările din 1998, cât și din Comunicarea din 1978 privind schemele de ajutor cu finalitate regională că ajutoarele pentru funcționare nu pot în principiu să fie declarate compatibile cu piața comună, în temeiul articolului 87 alineatul (3) litera (c) CE, în măsura în care riscă, prin însăși natura lor, să modifice în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun. În plus, Comunicarea din 1978 cu privire la schemele de ajutor cu finalitate regională nu furnizează o definiție a noțiunilor de ajutor pentru funcționare, pentru investiții sau pentru ocuparea forței de muncă aflată în opoziție cu interpretările efectuate în speță de Comisie. În schimb, aceasta stabilește plafoane de intensitate a ajutoarelor diferențiate, ca procent din investiția inițială și în unități de cont europene pentru fiecare loc de muncă creat prin investiția inițială (a se vedea punctul 10 de mai sus), în legătură cu care nu s-a stabilit că au fost luate în considerare de schemele fiscale în cauză în acțiunea principală.

222 Prin urmare, chiar dacă se presupune că aplicarea Orientărilor din 1998 în locul Comunicării din 1978 cu privire la schemele de ajutor cu finalitate regională poate fi considerată eronată, nu rezultă de aici, în orice caz, cu privire la conținutul deciziilor finale atacate, nicio consecință de natură să determine nelegalitatea acestora.

223 În al doilea rând, în legătură cu argumentele reclamanților prin care contestă aprecierea Comisiei potrivit articolului 87 alineatul (3) litera (c) CE, Tribunalul amintește că Comisia se bucură, în scopul aplicării acestei dispoziții, de o largă putere de apreciere, a cărei exercitare implică evaluări complexe de ordin economic și social, care trebuie să fie efectuate într-un context comunitar (Hotărârea Curții din 24 februarie 1987, Deufil/Comisia, 310/85, Rec., p. 901, punctul 18). Controlul jurisdicțional aplicat exercitării acestei puteri de apreciere se limitează la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, precum și la controlul exactității materiale a faptelor reținute și al absenței erorilor de drept, a erorilor vădite în aprecierea faptelor sau a abuzului de putere (Hotărârea Curții din 29 februarie 1996, Belgia/Comisia, C-56/93, Rec., p. I-723, punctul 11, Hotărârea Curții din 29 aprilie 2004, Italia/Comisia, C-372/97, Rec., p. I-3679, punctul 83, și Hotărârea Demesa, punctul 68 de mai sus, punctul 273).

224 În speță, Comisia a considerat, în deciziile finale atacate, că schemele fiscale în cauză, care prevăd o exceptare de la plata impozitului pe profit, scutesc în parte întreprinderile beneficiare de la plata impozitului pe profit și au caracterul unui ajutor pentru funcționare.

225 Trebuie să se considere că, procedând astfel, Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere.

226 Astfel, ajutoarele pentru funcționare au drept scop să scutească o întreprindere de costurile pe care aceasta ar fi trebuit să le suporte în mod normal în cadrul administrării sale curente sau al activităților sale obișnuite (Hotărârea Curții din 19 septembrie 2000, Germania/Comisia, C-156/98, Rec., p. I-6857, punctul 30, Hotărârea Tribunalului din 8 iunie 1995, Siemens/Comisia, T-459/93, Rec., p. II-1675, punctul 48, și Hotărârea Tribunalului din 27 noiembrie 2003, Regione Siciliana/Comisia, T-190/00, Rec., p. II-5015, punctul 130). Rezultă de asemenea din Orientările din 1998 că ajutoarele pentru funcționare sunt destinate reducerii cheltuielilor curente ale întreprinderii (a se vedea punctul 14 de mai sus).

227 Or, exact aceasta este situația scutirilor fiscale în speță. În această privință, rezultă din articolul 14 din Normas Forales nr. 18/1993, nr. 5/1993 și nr. 11/1993, care prevăd scutirile de la plata impozitului pe profit în cauză, că obligațiile de a realiza o investiție minimă și de a crea un număr minim de locuri de muncă nu constituie decât condiții de acces la schema de ajutor, necesare pentru a putea beneficia de scutirile fiscale (a se vedea punctul 18 de mai sus). În cazul în care aceste condiții sunt îndeplinite, cuantumul ajutorului depinde de baza de impozitare pozitivă corespunzătoare rezultatului operațional, iar nu de cuantumul investiției. Astfel, în pofida acestor condiții privind investiția minimă și crearea unui număr minim de locuri de muncă, scutirile fiscale sunt calculate pe baza beneficiilor realizate de societăți, iar nu în funcție de cuantumul investițiilor sau de numărul de locuri de muncă create. Așadar, acestea nu sunt, în special, legate de investiție în sensul Orientărilor din 1998 (a se vedea punctul 15 de mai sus).

228 Așadar, Comisia a considerat în mod întemeiat că scutirile fiscale în cauză, care scutesc întreprinderile beneficiare de sarcinile pe care acestea ar fi trebuit să le suporte în principiu, constituiau ajutoare pentru funcționare și nu aveau caracterul unui ajutor pentru investiții sau pentru ocuparea forței de muncă.

229 În această privință, reclamanții nu invocă niciun element de natură să demonstreze o eroare vădită de apreciere a Comisiei, a cărei interpretare este conformă cu articolul 87 CE și cu obiectivul unei concurențe nedenaturate pe care îl urmărește această dispoziție.

230 Rezultă că al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 87 alineatul (3) litera (c) CE, trebuie să fie respins.

4. Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe un viciu de procedură, pe încălcarea principiilor securității juridice, bunei administrări, protecției încrederii legitime și egalității de tratament

231 Reclamanții și intervenienții în susținerea concluziilor acestora solicită, în subsidiar, anularea obligației de recuperare a ajutoarelor, care figurează la articolul 3 din deciziile finale atacate. În susținerea acestor concluzii, ei invocă, mai întâi, un viciu de procedură. Aceștia susțin apoi încălcarea principiului securității juridice și al bunei administrări, încălcarea principiului protecției încrederii legitime și încălcarea principiului egalității de tratament.

a) Cu privire la motivul întemeiat pe un viciu de procedură

Argumentele părților

232 Reclamanții impută Comisiei faptul că a respins observațiile Regatului Spaniei depuse în cadrul procedurii oficiale de investigare. Aceștia arată că, prin scrisoarea din 17 septembrie 2001, prezentată în replică la observațiile terților, Regatul Spaniei a invocat un argument întemeiat pe protecția încrederii legitime în scopul contestării posibilității de recuperare a ajutoarelor deja acordate. Potrivit reclamanților, Comisia a considerat în mod eronat că aceste observații au fost prezentate în afara termenului. O astfel de atitudine a Comisiei poate determina, potrivit acestora, o încălcare a dreptului la apărare al statului membru. Aceștia adaugă că respectivul comportament nu împiedică Tribunalul să își exercite controlul.

233 Comisia contestă această argumentare.

Aprecierea Tribunalului

234 Articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999 prevede că, în decizia de inițiere a procedurii oficiale de investigare, Comisia solicită statului membru în cauză și celorlalte persoane interesate să își prezinte observațiile într-un termen stabilit, care în mod normal nu depășește o lună și care poate fi prelungit de Comisie. Articolul 6 alineatul (2) din Regulamentul nr. 659/1999 prevede, la rândul său, că observațiile primite sunt transmise statului membru în cauză, care are posibilitatea de a răspunde observațiilor transmise într-un termen stabilit, care în mod normal nu depășește o lună și care poate fi prelungit de Comisie (a se vedea punctul 6 de mai sus).

235 În speță, trebuie amintit că, potrivit articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999, în decizia de inițiere a procedurii oficiale de investigare din 28 noiembrie 2000, autoritățile spaniole au fost invitate să își comunice observațiile, ceea ce au făcut la 5 februarie 2001. Apoi, prin scrisoarea din 17 septembrie 2001, acestea au reacționat la observațiile depuse de terți și au formulat observații privind argumentul întemeiat pe încrederea legitimă într-o secțiune intitulată „Observații suplimentare: încrederea legitimă împiedică o decizie de recuperare a ajutoarelor”.

236 În deciziile atacate, Comisia a considerat că aceste observații suplimentare, care le completează pe cele prezentate prin scrisorile din 5 februarie 2001, nu fuseseră luate în considerare, din moment ce acestea parveniseră Comisiei în afara termenului de o lună prevăzut la articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999.

237 Reclamanții consideră că, procedând astfel, Comisia a încălcat dreptul la apărare al statului membru în cauză.

238 Trebuie amintit, în primul rând, că încălcarea dreptului la apărare constituie o nelegalitate subiectivă prin natura sa (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctul 425 și jurisprudența citată), care trebuie, așadar, să fie invocată de însuși statul membru în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Technische Glaswerke Ilmenau/Comisia, T-198/01, Rec., p. II-2717, punctul 203).

239 Prin urmare, reclamanții din prezenta cauză nu pot invoca motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare al statului membru în cauză, în speță Regatul Spaniei.

240 În al doilea rând, chiar dacă se presupune că reclamanții pot invoca un astfel de motiv, acesta nu poate fi reținut de Tribunal.

241 Potrivit unei jurisprudențe constante, principiul respectării dreptului la apărare impune ca statul membru în cauză să fie în măsură să își prezinte în mod util punctul de vedere cu privire la observațiile prezentate de terții interesați, potrivit articolului 88 alineatul (2) CE și pe care Comisia își bazează decizia, și ca, în măsura în care statul membru nu a avut posibilitatea să comenteze astfel de observații, Comisia să nu le poată reține în decizia sa împotriva acestui stat. Cu toate acestea, pentru ca o astfel de încălcare a dreptului la apărare să determine o anulare, trebuie ca, în lipsa acestei neregularități, procedura să fi putut conduce la un rezultat diferit (Hotărârea Curții din 11 noiembrie 1987, Franța/Comisia, 259/85, Rec., p. 4393, punctele 12 și 13, și Hotărârea Curții din 14 februarie 1990, Franța/Comisia, C-301/87, Rec., p. I-307, punctele 29-31).

242 În speță, reclamanții reproșează Comisiei chiar faptul că nu a luat în considerare observațiile Regatului Spaniei cuprinse în scrisoarea acestuia din 17 septembrie 2001, prin care a răspuns solicitării unui terț interesat de recuperarea ajutoarelor acordate în mod ilegal, și anume Unión General de Trabajadores de La Rioja.

243 Cu toate acestea, trebuie arătat că deciziile atacate nu sunt întemeiate pe revendicarea menționată anterior.

244 Ordinul de recuperare a ajutoarelor cuprins în articolul 3 din fiecare dintre deciziile atacate este consecința logică, necesară și exclusivă a demonstrării prealabile de către Comisie a caracterului ilegal și incompatibil cu piața comună al ajutoarelor în cauză.

245 În plus, trebuie să se constate că reclamanții se limitează să menționeze o neregularitate procedurală, fără măcar a invoca și, *a fortiori,* fără a demonstra că, în lipsa acestei neregularități, procedura ar fi putut conduce la un rezultat diferit.

246 Rezultă din considerațiile care precedă că motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare al statului membru în cauză trebuie să fie respins.

b) Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiilor securității juridice și bunei administrări, a principiului protecției încrederii legitime și a principiului egalității de tratament

Argumentele părților

247 Reclamanții și intervenienții în susținerea concluziilor acestora consideră că au fost induse de către Comisie, în ceea ce îi privește pe aceștia și pe beneficiari, speranțe legitime întemeiate pe faptul că măsurile fiscale în cauză erau „legale în dreptul comunitar" și că nu ar fi existat o cerere de rambursare.

248 Aceștia precizează că, deși existența unui ajutor nenotificat este stabilită, beneficiarii săi se pot prevala de existența unei încrederi legitime în împrejurări excepționale. Confebask consideră în plus că încrederea legitimă a operatorilor în „legalitatea" normelor generale de instituire a facilităților fiscale trebuie să fie admisă mai ușor decât atunci când ajutorul rezultă dintr-un act individual.

249 În această privință, în primul rând, aceștia susțin că scrisoarea Comisiei din 25 mai 1994 și atitudinea sa ulterioară i-ar fi convins cu privire la conformitatea schemelor în cauză cu dreptul comunitar.

250 Astfel, Comisia ar fi avertizat în această scrisoare, că ar putea iniția procedura prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE în cazul în care nu primește un răspuns satisfăcător la cererea sa de informații. Or, reclamanții subliniază că Comisia nu a inițiat această procedură după ce a primit răspunsul autorităților basce. În plus, numai Comunidad autónoma de La Rioja ar fi asistat la reuniunile cu „autoritățile spaniole" la care se referă Comisia în scrisoarea sa din 18 iulie 1995. Autoritățile naționale și autoritățile basce nu ar fi participat la acestea. Prin urmare, prin neadoptarea unor măsuri care să demonstreze că aceasta continua să analizeze schemele de scutire și prin inițierea procedurii oficiale de investigare abia la 28 noiembrie 2000, Comisia ar fi lăsat să se creadă, între timp, că răspunsul autorităților basce, comunicat în septembrie 1994, era satisfăcător și că schemele în cauză nu constituiau ajutoare de stat sau constituiau, după caz, ajutoare compatibile cu piața comună.

251 Reclamanții și Comunidad autónoma del País Vasco arată, în particular, că revenea Comisiei obligația de a se pronunța într-un termen rezonabil. Astfel, Curtea ar fi decis în Hotărârea din 24 noiembrie 1987, RSV/Comisia (223/85, Rec., p. 4617), că un termen de 26 de luni pentru a se pronunța în cadrul unei proceduri oficiale de investigare nu era admisibil și că, în temeiul principiului protecției încrederii legitime, făcea imposibilă recuperarea ajutoarelor deja plătite. Mai mult, practica adoptată de Comisie s-ar inspira din această jurisprudență, iar reclamanții invocă de asemenea încălcarea principiului egalității de tratament în această privință. În plus, Comisia ar avea de asemenea obligația de a desfășura investigările preliminare cu diligență. Această obligație s-ar impune cu și mai multă severitate cu cât deciziile de inițiere a procedurilor de investigare nu ar prezenta dificultăți importante, întrucât acestea nu ar conține decât aprecieri provizorii. În sfârșit, împrejurarea că un ajutor nu a fost notificat nu ar dispensa Comisia de obligația de a iniția fără întârziere procedura oficială de investigare. Cerința securității juridice s-ar opune astfel ca aceasta să poată întârzia pe termen nedeterminat exercitarea competențelor sale, chiar și în astfel de circumstanțe.

252 Or, în speță, decizia de inițiere a procedurii oficiale de investigare ar fi intervenit la 79 de luni după înregistrarea, la 28 aprilie 1994, a plângerii din 1994 de către Comisie. O examinare preliminară cu o asemenea durată nu ar fi rezonabilă. Ținând seama de acest termen, recuperarea ajutoarelor ar fi de asemenea contrară în speță principiului bunei administrări.

253 În plus, ar reieși, în speță, din scrisoarea din 25 mai 1994 că toate elementele necesare pentru adoptarea deciziei sale se aflau la dispoziția Comisiei încă de la înregistrarea plângerii din 1994, la 28 aprilie 1994. Mai mult, Comisia nu ar fi solicitat nicio informație concretă autorităților spaniole în scrisoarea din 19 ianuarie 1996, iar reclamanții prezintă o scrisoare cu antetul guvernului basc, nesemnată, datată 5 februarie 1996, despre care susțin că reprezintă răspunsul la scrisoarea Comisiei din 19 ianuarie 1996. Această scrisoare subliniază caracterul general al măsurilor în cauză și indică faptul că destinatarii acestor măsuri sunt toate întreprinderile care pot fi vizate de Normas Forales. În plus, decizia de a iniția procedura oficială de investigare nu ar menționa nicio întârziere imputabilă autorităților spaniole în comunicarea informațiilor solicitate în acest stadiu. Pe de altă parte, Comisia nu s-ar putea refugia în mod valabil în spatele necesității de a examina în mod prioritar alte scheme fiscale, jurisprudența refuzând să ia în considerare simple motive de comoditate administrativă. În sfârșit, Comisia ar fi admis, în deciziile finale atacate, că nu era necesar să analizeze „impactul real” al schemelor fiscale în cadrul investigării unei scheme generale de ajutoare.

254 În al doilea rând, reclamanții susțin că Comisia nu a publicat niciun avertisment în Jurnalul Oficial, în pofida Comunicării din 1983 privind ajutoarele ilegale, în care se preciza că va proceda astfel deîndată ce va lua cunoștință de existența unor măsuri de ajutor ilegale.

255 În al treilea rând, reclamanții arată că reiese din practica decizională a Comisiei că, inclusiv în cazurile unor ajutoare nenotificate, atunci când durata investigării preliminare depășise un termen rezonabil, Comisia nu a impus recuperarea ajutoarelor. Reclamanții se referă, printre altele, la anumite decizii individuale ale Comisiei [Decizia 92/329/CEE a Comisiei din 25 iulie 1990 privind ajutorul acordat de guvernul italian unui producător de produse oftalmologice (Industrie ottiche riunite – IOR) (JO 1992, L 183, p. 30) și Decizia 2002/15/CE a Comisiei din 8 mai 2001 privind ajutorul de stat

pus în aplicare de Franța în favoarea societății „Bretagne Angleterre Irlande” („BAI3” sau „Brittany Ferries”) (JO 2002, L 12, p. 33)] și la unele decizii ale Comisiei privind centrele de coordonare [printre altele, Decizia 2003/81/CE a Comisiei din 22 august 2002 privind schema de ajutor de stat pe care Regatul Spaniei o aplică „centrelor de coordonare din Biscaya” (JO 2003, L 31, p. 26), Decizia 2003/512/CE a Comisiei din 5 septembrie 2002 privind schema de ajutor pusă în aplicare de Germania în favoarea centrelor de control și de coordonare (JO 2003, L 177, p. 17), Decizia 2003/438/CE a Comisiei din 16 octombrie 2002 privind schema de ajutor de stat C 50/2001 (ex NN 47/2000) – Societăți financiare – pusă în aplicare de Luxemburg (JO 2003, L 153, p. 40), Decizia 2004/76/CE a Comisiei din 13 mai 2003 privind schema de ajutor de stat pusă în aplicare de Franța în favoarea cartierelor generale și a centrelor logistice (JO 2004, L 23, p. 1), Decizia 2004/77/CE a Comisiei din 24 iunie 2003 privind schema de ajutor pusă în aplicare de Belgia sub forma unui regim fiscal de „ruling” aplicabil US Foreign Sales Corporations (JO 2004, L 23, p. 14)]. Aceștia invocă de asemenea Decizia 2001/168/CECO a Comisiei din 31 octombrie 2000 privind legile spaniole referitoare la impozitul pe profit (JO 2001, L 60, p. 57). Reclamanții invocă, așadar, o încălcare, în prezenta cauză, a principiului egalității de tratament.

256 În sfârșit, potrivit Confebask, Comisia și-ar fi modificat aprecierea schemelor fiscale ale statelor membre adoptând Comunicarea din 1998 privind ajutoarele fiscale. Ar reieși în această privință din primul raport anual cu privire la punerea în aplicare a acestei comunicări [COM (1998) 595 final] că, astfel, Comisia avea drept obiectiv să „clarifice aplicarea normelor cu privire la ajutoarele de stat legate de fiscalitatea directă a întreprinderilor”. Confebask subliniază de asemenea că respingerea motivului întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime în Hotărârea Demesa și Territorio Histórico de Álava/Comisia, punctul 70 de mai sus, nu se opune unei anulări a obligației de recuperare a ajutoarelor deja acordate în speță.

257 Comisia, susținută de Comunidad autónoma de La Rioja, solicită respingerea acestui motiv.

Aprecierea Tribunalului

— Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiilor securității juridice și bunei administrări, din cauza duratei investigării preliminare

258 Reclamanții susțin că, întrucât nu a inițiat procedura oficială de investigare decât la 28 noiembrie 2000, respectiv la 79 de luni după înregistrarea plângerii din 1994, Comisia ar fi depășit durata rezonabilă a procedurii preliminare de investigare și ar fi încălcat, așadar, principiile securității juridice și bunei administrări.

259 Tribunalul amintește că, la momentul plângerii din 1994, și până la adoptarea Regulamentului nr. 659/1999, Comisia nu era supusă unor termene specifice. Aceasta trebuia totuși să asigure că, pentru a respecta cerința fundamentală a securității juridice, exercitarea competențelor sale nu este întârziată pe termen nedeterminat (Hotărârea Curții din 24 septembrie 2002, Falck și Acciaierie di Bolzano/Comisia, C-74/00 P și C-75/00 P, Rec., p. I-7869, punctul 140, și Hotărârea Curții din 23 februarie 2006, Atzeni și alții, C-346/03 și C-529/03, Rec., p. I-1875, punctul 61).

260 Astfel, în măsura în care deține o competență exclusivă pentru a aprecia compatibilitatea unui ajutor de stat cu piața comună, Comisia este obligată, în interesul unei bune administrări a normelor fundamentale din tratat referitoare la ajutoarele de stat, să procedeze la o examinare diligentă și imparțială a unei plângeri care denunță existența unui ajutor incompatibil cu piața comună. Reiese că examinarea preliminară a măsurilor adoptate de stat care au făcut obiectul unei plângeri nu poate fi prelungită pe termen nedeterminat de către Comisie. Caracterul rezonabil al duratei examinării unei plângeri trebuie apreciat în funcție de circumstanțele proprii fiecărei cauze și, în special, de contextul acesteia, de diferitele etape procedurale pe care Comisia trebuie să le urmeze și de complexitatea cauzei (Hotărârea Tribunalului din 10 mai 2006, Air One/Comisia, T-395/04, Rec., p. II-1343, punctul 61).

261 În speță, este cert că Comisia a avut cunoștință despre schemele de ajutor în cauză prin intermediul plângerii din 1994, înregistrată la 28 aprilie 1994. De asemenea, este cert că la 28 noiembrie 2000 Comisia a notificat autorităților spaniole decizia sa de inițiere a procedurii oficiale de investigare privind schemele de scutiri fiscale în cauză.

262 Astfel, s-a scurs un termen care poate fi evaluat la mai mult de șase ani și jumătate între momentul în care Comisia a luat cunoștință de schemele de ajutor în cauză și cel al inițierii procedurii oficiale de investigare privind aceste scheme.

263 Cu toate acestea, în primul rând, trebuie arătat că măsurile fiscale în cauză necesitau, din partea Comisiei, o examinare aprofundată a legislației spaniole. În scrisoarea din 18 iulie 1995 adresată autorilor plângerii, Comisia a precizat astfel că va continua analiza sistemului fiscal spaniol și a schemelor de autonomie fiscală în vigoare în statele membre, ținând cont în același timp în special de evoluția federală în curs în diverse state membre. Aceasta a indicat că serviciile Comisiei strângeau datele necesare, ceea ce presupunea „o muncă importantă de colectare și de analiză". Deși complexitatea examinării care trebuie efectuată nu este, în sine, de natură să justifice durata examinării preliminare în cauză, aceasta reprezintă totuși un element care trebuie luat în considerare.

264 În al doilea rând, trebuie să se constate că durata procedurii este, în mare parte, imputabilă autorităților spaniole.

265 Astfel, scrisoarea din 19 ianuarie 1996, prin care Comisia a solicitat autorităților spaniole informații privind beneficiarii măsurilor în cauză, a rămas fără răspuns.

266 În această privință, Comisia a solicitat în mod întemeiat aceste informații. Astfel, în speță, acordarea de scutiri fiscale în cauză era, pe de o parte, limitată în timp, din moment ce numai societățile înființate până la 31 decembrie 1994 puteau să beneficieze de acestea, și, pe de altă parte, era supusă autorizării Consiliului deputaților din guvernul provincial, după verificarea condițiilor cerute (a se vedea punctul 18 de mai sus). Prin urmare, în optica unei decizii cu privire la compatibilitatea scutirilor fiscale în cauză, problema beneficiarilor putea să aibă o importanță esențială, în special în ceea ce privește domeniul de aplicare al măsurilor în cauză.

267 Or, singura scrisoare prezentată pe care autoritățile spaniole au adresat-o oficial Comisiei este cea din 30 septembrie 1994, care subliniază în esență caracterul general al măsurilor naționale în cauză și contestă existența ajutoarelor de stat.

268 Trebuie să se constate, așadar, că întrebarea Comisiei din 19 ianuarie 1996, privind punerea în executare a schemelor în cauză și beneficiarii acestora, nu a primit un răspuns, cu toate că autoritățile spaniole solicitaseră totuși, prin scrisorile din 19 februarie și din 21 martie 1996, o prelungire a termenului pentru a răspunde la acest punct (a se vedea punctul 29 de mai sus).

269 Desigur, reclamanții prezintă o scrisoare cu antetul guvernului basc, nesemnată, datată 5 februarie 1996, despre care susțin că reprezintă răspunsul la scrisoarea Comisiei din 19 ianuarie 1996. Reclamanții nu fac totuși dovada faptului că acest răspuns a fost comunicat oficial Comisiei, iar aceasta susține că nu l-a primit.

270 În plus, prin scrisorile din 19 februarie și din 21 martie 1996, Regatul Spaniei a solicitat Comisiei o prelungire a termenului pentru a răspunde la scrisoarea sa din 19 ianuarie 1996 (a se vedea punctul 29 de mai sus), ceea ce susține teza Comisiei potrivit căreia nu i-a parvenit niciun răspuns la întrebările pe care le-a adresat. În plus, trebuie să se constate că, în orice caz, conținutul acestei scrisori din 5 februarie 1996, care subliniază caracterul general al măsurilor în cauză și indică faptul că destinatarii acestor măsuri

sunt toate întreprinderile care ar putea fi vizate de aceste Normas Forales, nu oferă niciun răspuns precis la întrebările adresate de Comisie privind beneficiarii.

271 Așadar, numai după ce au primit noua plângere din 5 ianuarie 2000, privind ajutorul acordat unei întreprinderi beneficiare în temeiul dispozițiilor fiscale în cauză în Álava, pe de o parte, și observațiile autorităților spaniole în această privință, pe de altă parte, Comisia a considerat că dispune de date suficiente pentru a iniția procedura oficială de investigare, la 28 noiembrie 2000, în legătură cu măsurile fiscale în cauză.

272 În sfârșit, nu reiese din elementele dosarului că Comisia a fost somată să ia o poziție cu privire la plângerea din 1994, cu scopul de a clarifica situația, chiar de a permite, ținând cont de miză, să se constate, dacă este cazul, eventuala sa abținere de a acționa.

273 Prin urmare, durata procedurii preliminare este, având în vedere cele ce precedă, în mare parte imputabilă autorităților naționale, care, omițând să notifice schemele în cauză, au refuzat, în plus, să furnizeze Comisiei informațiile utile (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 21 martie 1991, Italia/Comisia, C-303/88, Rec., p. I-1433, punctul 43).

274 În al treilea rând, în legătură cu contextul în care se înscriu măsurile fiscale, trebuie arătat că, în cursul perioadei 1996-1999, Comisia a examinat alte scheme fiscale instituite de reclamanți în această perioadă (credite fiscale instituite în 1994, în 1996 și în 1997 și reduceri ale bazelor de impozitare instituite în 1996, care erau în discuție în special în cauzele care au determinat pronunțarea Hotărârii Demesa și Hotărârii din 23 octombrie 2002, Diputación Foral de Álava/Comisia, punctele 68 și 70 de mai sus). Astfel, sesizată cu plângeri depuse în iunie 1996 și în octombrie 1997 împotriva aplicării, pe teritoriul istoric Álava, întreprinderilor Demesa și Ramondín, a creditului fiscal de 45 % și a reducerii bazei impozabile cu impozitul pe profit, Comisia a inițiat mai multe proceduri, care au condus la Deciziile 1999/718 și 2000/795 (a se vedea punctul 68 de mai sus) și la Deciziile Comisiei din 17 august și din 29 septembrie 1999 de inițiere a procedurilor oficiale de investigare privind schemele de credit fiscal de 45 %

și de reducere a bazei impozabile cu impozitul pe profit, decizii care au făcut ele însele obiectul unor acțiuni în fața Tribunalului (Hotărârile Diputación Foral de Guipúzcoa și alții/Comisia și Diputación Foral de Álava/Comisia și alții, punctul 174 de mai sus). Deși aceste proceduri nu privesc, desigur, scutirile fiscale din 1993, în cauză în speță, totuși erau vizate de asemenea avantaje fiscale, adoptate de aceleași autorități, susceptibile să pună același tip de probleme juridice și cu privire la care Comisia ar fi putut, în cadrul marjei sale de apreciere în materie de ajutoare de stat, să considere că trebuie să le trateze mai repede, printre altele ținând cont de lipsa răspunsului la întrebările sale privind beneficiarii scutirilor fiscale în prezenta cauză.

275 Reiese din cele ce precedă că, în împrejurările specifice ale speței, durata procedurii preliminare nu a adus atingere principiului general al securității juridice.

276 În sfârșit, în legătură cu argumentele privind încălcarea de către Comisie a principiului bunei administrări, trebuie să se constate că acestea sunt, în esență, strâns legate de argumentul privind încălcarea principiului securității juridice din cauza duratei examinării preliminare și trebuie, prin urmare, să fie respinse în lumina celor ce precedă.

277 În concluzie, motivul întemeiat pe încălcarea principiilor securității juridice și bunei administrări trebuie să fie respins.

— Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime

278 Trebuie amintit în prealabil că încrederea legitimă în legalitatea unui ajutor nu poate fi invocată decât dacă acest ajutor a fost acordat cu respectarea procedurii prevăzute la

articolul 88 CE (Hotărârea Curții din 20 septembrie 1990, Comisia/Germania, C-5/89, Rec., p. I-3437, punctul 14, și Hotărârea Regione autónoma della Sardegna/Comisia, punctul 157 de mai sus, punctul 64).

279 Astfel, o autoritate regională și un operator economic diligenți trebuie, în mod normal, să fie în măsură să se asigure că această procedură a fost respectată (Hotărârea Curții Comisia/Germania, punctul 278 de mai sus, punctul 14, Hotărârea Curții din 14 ianuarie 1997, Spania/Comisia, C-169/95, Rec., p. I-135, punctul 51, și Hotărârea Demesa, punctul 68 de mai sus, punctul 236).

280 Pe de altă parte, din moment ce articolul 88 CE nu distinge după cum este vorba despre scheme de ajutor sau despre ajutoare individuale, aceste principii sunt aplicabile inclusiv în cazul schemelor de ajutor, contrar celor susținute de Confebask (punctul 248 de mai sus).

281 În prezenta cauză, este cert că scutirile fiscale, vizate prin deciziile finale atacate, au fost instituite fără notificare prealabilă, cu încălcarea articolului 88 alineatul (3) CE.

282 Cu toate acestea, jurisprudența nu exclude posibilitatea beneficiarilor unui ajutor ilegal, deoarece nu a fost notificat, astfel cum este situația schemelor din prezenta cauză, de a invoca circumstanțe excepționale, care au putut determina în mod legitim încrederea lor în caracterul legal al acestui ajutor, pentru a se opune rambursării sale (Hotărârea Curții din 10 iunie 1993, Comisia/Grecia, C-183/91, Rec., p. I-3131, punctul 18; a se vedea în acest sens Hotărârea Demesa și Territorio Histórico de Álava/Comisia, punctul 70 de mai sus, punctul 51, Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, BFM și EFIM/Comisia, T-126/96 și T-127/96, Rec., p. II-3437, punctele 69 și 70, Hotărârea Tribunalului din 29 septembrie 2000, CETM/Comisia, T-55/99, Rec., p. II-3207, punctul 122, și Hotărârea Regione autónoma Friuli-Venezia Giulia/Comisia, punctul 173 de mai sus, punctul 107).

283 Dacă se presupune că reclamanții, care nu sunt operatori economici, ci entitățile teritoriale autoare ale schemelor de ajutor în cauză, au dreptul de a invoca încrederea legitimă (Hotărârea Regione autónoma della Sardegna/Comisia, punctul 157 de mai sus, punctul 66), trebuie, așadar, să se examineze, în lumina acestor principii, dacă argumentele lor dezvăluie circumstanțe excepționale, susceptibile să fi constituit temeiul unei încrederi legitime în legalitatea schemelor de ajutor în cauză.

284 Reclamanții și intervenientele în susținerea acestora arată că un comportament precum cel al Comisiei reprezintă o circumstanță excepțională de natură să determine încrederea lor legitimă în legalitatea schemelor de ajutor în cauză, datorită, în primul rând, duratei nerezonabile a procedurii preliminare și inacțiunii Comisiei în cursul acesteia, în al doilea rând, nepublicării avertismentului pentru potențialii beneficiari ai ajutoarelor, prevăzut de Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale, în al treilea rând, practicii decizionale a Comisiei și, în al patrulea rând, schimbării politicii Comisiei în materia ajutoarelor de stat.

285 În primul rând, reclamanții susțin că durata nerezonabilă a procedurii preliminare de investigare a determinat încrederea lor legitimă în legalitatea acestor ajutoare, ceea ce s-ar opune recuperării lor. Aceștia invocă în special Hotărârea RSV/Comisia, punctul 251 de mai sus (punctul 17), potrivit căreia o întârziere a Comisiei în a decide că un ajutor este ilegal și că acesta trebuie desființat și recuperat de un stat membru poate, în anumite circumstanțe, să determine o încredere legitimă a beneficiarilor ajutorului menționat, de natură să împiedice Comisia să solicite statului membru respectiv să dispună restituirea acestui ajutor.

286 Tribunalul constată totuși că împrejurările cauzei care au determinat pronunțarea Hotărârii RSV/Comisia, punctul 251 de mai sus, erau excepționale și nu prezintă nicio similitudine cu cele ale prezentei cauze. Astfel, ajutorul în cauză făcuse, chiar dacă după plata sa către beneficiar, obiectul unei proceduri de notificare oficială către Comisie. Acesta privea costurile suplimentare legate de o operațiune care făcuse deja obiectul unor ajutoare autorizate de Comisie. Ajutorul privea un sector care, începând din 1977, primise de la autoritățile naționale ajutoare autorizate de Comisie. Examinarea compatibilității sale cu piața comună nu necesitase o cercetare aprofundată. Curtea a dedus de aici că, în aceste condiții, reclamanta avusese motive să creadă în mod

rezonabil că ajutorul nu va întâmpina obiecții din partea Comisiei (Hotărârea RSV/Comisia, punctul 251 de mai sus, punctele 14-16).

287 Astfel de elemente sunt în mod fundamental diferite de prezenta cauză. Astfel, scutirile fiscale în cauză nu au fost notificate și nu se situează în prelungirea niciunei scheme de ajutor anterior autorizate de Comisie. Acestea nu privesc un sector specific și nici, *a fortiori*, un sector specific beneficiar al unor ajutoare autorizate. În plus, examinarea plângerii privind schemele în cauză a necesitat, potrivit exprimării Comisiei din scrisoarea sa din 18 iulie 1995 adresată autorilor plângerii, „o muncă importantă de colectare și de analiză" (a se vedea punctul 26 de mai sus).

288 Reclamanții nu pot, așadar, să invoce în mod valabil în speță Hotărârea RSV/Comisia, punctul 251 de mai sus.

289 Circumstanțele speței nu sunt comparabile nici cu cele în cauză în Hotărârea Tribunalului din 12 septembrie 2007, Koninklijke Friesland Foods/Comisia (T-348/03, nepublicată în Repertoriu). Astfel, Comisia admisese, în decizia atacată, că schema olandeză în cauză prezenta similitudini cu schema belgiană, în privința căruia aceasta luase poziție în mod repetat, creând astfel o încredere legitimă în faptul că schema olandeză nu era un ajutor (Hotărârea Koninklijke Friesland Foods/Comisia, citată anterior, punctul 129). Nu aceasta este situația în speță, din moment ce Comisia nu a luat nicio poziție cu privire la schema în cauză sau cu privire la o altă schemă care ar fi comparabilă, astfel încât să fi putut determina existența unei încrederi legitime în legalitatea acestora.

290 În consecință, ținând cont de împrejurările speței, durata procedurii preliminare nu poate fi considerată excepțională și, prin urmare, de natură să stea la baza unei încrederi legitime în legalitatea schemelor în cauză.

291 Reclamanții se prevalează de asemenea de atitudinea Comisiei, în special de inacțiunea sa în cursul procedurii preliminare, care ar fi dat naștere, potrivit acestora, unor speranțe bazate pe legalitatea schemelor de ajutor în cauză (a se vedea punctele 249 și 250 de mai sus).

292 Tribunalul arată că, prin scrisoarea din 25 mai 1994, Comisia a invitat Regatul Spaniei să îi transmită observațiile cu privire la plângerea din 1994 în termen de 15 zile. Comisia adăuga în această scrisoare că, în lipsa unui răspuns sau în cazul unui răspuns nesatisfăcător, la expirarea termenului, aceasta va fi obligată să inițieze procedura oficială de investigare.

293 După ce a primit răspunsul autorităților spaniole la 30 septembrie 1994, reiese din elementele dosarului (a se vedea punctul 25 și următoarele de mai sus) că au avut loc reuniuni privind schemele în cauză, atestând că examinarea plângerii continua.

294 În mod similar, prin scrisoarea din 18 iulie 1995, Comisia i-a informat pe autorii plângerii că analiza în continuare plângerea acestora, că va decide cu privire la soluția pe care să o dea acesteia după clarificarea anumitor probleme și că le va comunica decizia sa.

295 În sfârșit, prin scrisoarea din 19 ianuarie 1996, Comisia a informat Regatul Spaniei că examina impactul măsurilor fiscale în cauză asupra concurenței și a solicitat în acest sens informații privind beneficiarii acestor măsuri.

296 Tribunalul consideră că, prin urmare, Comisia nu a fost inactivă în urma plângerii din 1994. Din contră, aceasta a procedat la examinarea acesteia prin schimburi de corespondență până la trimiterea scrisorii sale din 19 ianuarie 1996 către Regatul Spaniei, rămasă fără răspuns. Corespondențele și reuniunile cu Comisia în cursul

procedurii preliminare atestă astfel un dialog în cursul căruia Comisia a încercat, printre altele, să obțină informații din partea autorităților spaniole pentru a-și forma o primă opinie.

297 Scrisoarea din 19 ianuarie 1996 demonstrează, în plus, că la acea dată Comisia considera că nu dispune de elementele necesare pentru a adopta decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare.

298 Or, în pofida cererii de informații din 19 ianuarie 1996 privind beneficiarii schemelor în cauză, Comisia nu a obținut un răspuns din partea autorităților spaniole, deși acestea formulaseră o cerere de prelungire a termenului de răspuns (a se vedea punctul 29 de mai sus).

299 Reiese, în plus, din lectura corespondenței purtate, indicarea de către Comisie, atât către autorii plângerii, cât și către Regatul Spaniei, a faptului că examinarea plângerii era în continuare în curs, fără a lua poziție în ceea ce privește legalitatea acestor scheme.

300 Pe de altă parte, chiar dacă se poate considera că Comisia a păstrat tăcerea de la trimiterea scrisorii sale din 19 ianuarie 1996 Regatului Spaniei până la primirea noii plângeri la 5 ianuarie 2000, o astfel de tăcere nu poate, ținând cont de elementele cauzei, să constituie o împrejurare excepțională, de natură să determine o încredere legitimă în legalitatea schemelor fiscale în cauză.

301 Astfel, în lipsa unui răspuns din partea autorităților spaniole la cererea de informații privind beneficiarii schemei, Comisia a putut să estimeze, astfel cum a precizat în înscrisuri, că nu dispunea de elemente care să îi permită să aprecieze întinderea reală a schemelor în cauză. Aceasta a putut să considere, în particular, că nimic nu dovedea că schemele în cauză, care încetaseră să fie în vigoare la sfârșitul anului 1994, aduseseră un beneficiu unei întreprinderi.

302 Mai mult, și în orice caz, o asemenea tăcere nu poate fi interpretată drept aprobare implicită din partea acestei instituții (a se vedea în acest sens Hotărârea Regione autónoma della Sardegna/Comisia, punctul 157 de mai sus, punctul 69).

303 Prin urmare, argumentul întemeiat pe inacțiunea Comisiei în cursul procedurii preliminare nu poate fi primit, atitudinea Comisiei neputând, în speță, să fie considerată drept o circumstanță excepțională, de natură să justifice încrederea legitimă în legalitatea schemelor fiscale în cauză.

304 În al doilea rând, în susținerea argumentului întemeiat pe încrederea legitimă din cauza comportamentului Comisiei, reclamanții invocă nepublicarea în Jurnalul Oficial a unui avertisment specific, avertizând beneficiarii potențiali ai ajutorului cu privire la caracterul incert al acestuia. Reclamanții subliniază că, prin Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale, Comisia arată că, deîndată ce are cunoștință de adoptarea de măsuri de ajutor ilegale de către un stat membru, aceasta publică în Jurnalul Oficial un avertisment specific, informând beneficiarii potențiali ai ajutorului cu privire la caracterul incert al acestuia, ceea ce nu a fost cazul în speță.

305 Tribunalul amintește că Comisia își poate impune direcții pentru exercitarea puterii sale de apreciere prin acte precum Orientările, în măsura în care aceste acte conțin norme indicative privind abordarea ce trebuie urmată de această instituție și nu se îndepărtează de la prevederile tratatului (a se vedea Hotărârea Curții din 7 martie 2002, Italia/Comisia, C-310/99, Rec., p. I-2289, punctul 52 și jurisprudența citată, Hotărârea din 26 septembrie 2002, Spania/Comisia, punctul 214 de mai sus, punctul 53).

306 Trebuie arătat că, prin Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale, Comisia se preocupă să amintească obligația de notificare a ajutoarelor, prevăzută la articolul 88 alineatul (3) CE. În plus, aceasta informează beneficiarii potențiali ai ajutoarelor de stat cu privire la caracterul incert al ajutoarelor care le sunt acordate în mod ilegal, astfel încât orice beneficiar al unui ajutor acordat ilegal, respectiv fără să fi fost adoptată de către Comisie o decizie definitivă cu privire la compatibilitatea sa cu piața comună, poate fi obligat la restituirea ajutorului (a se vedea punctul 11 de mai sus).

307 Oricât de regretabilă ar fi nepublicarea în Jurnalul Oficial a avertismentului prevăzut de Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale, nu este mai puțin adevărat că informația cuprinsă în comunicarea menționată, amintită la punctul 306 de mai sus, este lipsită de orice echivoc. În plus, interpretarea susținută de reclamanți ar însemna să se acorde acestei Comunicări din 1983 privind ajutoarele ilegale un domeniu de aplicare contrar articolului 88 alineatul (3) CE. Astfel, caracterul incert al ajutoarelor acordate ilegal decurge din efectul util al obligației de notificare prevăzute la articolul 88 alineatul (3) CE și nu depinde de publicarea sau de nepublicarea în Jurnalul Oficial a avertismentului prevăzut de Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale. În particular, recuperarea ajutoarelor acordate ilegal nu poate deveni imposibilă numai din cauza nepublicării unui astfel de avertisment de către Comisie, cu riscul de a aduce atingere sistemului de control al ajutoarelor de stat instituit prin tratat.

308 Prin urmare, nepublicarea avertismentului prevăzut de Comunicarea din 1983 privind ajutoarele ilegale nu reprezintă o circumstanță excepțională, de natură să justifice încrederea în legalitatea ajutoarelor acordate ilegal.

309 În al treilea rând, reclamanții susțin că practica decizională a Comisiei la momentul faptelor este o împrejurare care a putut da naștere unei încrederi legitime.

310 Totuși, trebuie amintit că, deși principiul respectării încrederii legitime se înscrie printre principiile fundamentale ale Comunității, nu este justificat ca operatorii economici să aibă o încredere legitimă în menținerea unei situații existente, care poate fi modificată în cadrul puterii de apreciere a instituțiilor comunitare (Hotărârea Curții din 14 februarie 1990, Delacre și alții/Comisia, C-350/88, Rec., p. I-395, punctul 33). Acest principiu se aplică în mod clar în cadrul politicii de concurență, care este caracterizată printr-o largă putere de apreciere a Comisiei (a se vedea, în materia determinării cuantumului amenzilor, Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 172).

311 Or, aceasta este situația în special în ceea ce privește problema dacă sunt îndeplinite condițiile referitoare la existența unor împrejurări excepționale pentru a renunța la recuperarea ajutoarelor acordate ilegal. Astfel, deciziile care privesc alte cauze în materie nu au decât un caracter indicativ și nu pot determina o încredere legitimă, din moment ce împrejurările sunt proprii fiecărei cauze.

312 În aceste condiții, deciziile Comisiei în materie, invocate de reclamanți, nu pot constitui o împrejurare excepțională de natură să determine o asemenea încredere legitimă.

313 În sfârșit, în al patrulea rând, Confebask susține că Comisia și-a modificat politica în materia ajutoarelor de stat în 1998 și invocă încrederea legitimă în legalitatea măsurilor în cauză la momentul adoptării lor.

314 Or, Tribunalul amintește în această privință că adoptarea de către Comisie a Comunicării din 1998 privind ajutoarele fiscale nu conduce la o modificare a criteriilor sale de apreciere a sistemelor fiscale ale statelor membre.

315 Într-adevăr, astfel cum s-a amintit anterior (a se vedea punctul 180 de mai sus), Comunicarea din 1998 privind ajutoarele fiscale, care se bazează în mare parte pe jurisprudența Curții și a Tribunalului, aduce clarificări în privința aplicării articolelor 87 CE și 88 CE măsurilor fiscale. În această comunicare, Comisia nu anunță totuși o schimbare în privința aprecierii măsurilor fiscale în temeiul articolelor 87 CE și 88 CE (Hotărârea Diputación Foral de Guipúzcoa și alții/Comisia, punctul 174 de mai sus, punctul 79, și Hotărârea din 23 octombrie 2002, Diputación Foral de Álava și alții/Comisia, punctul 174 de mai sus, punctul 83).

316 Prin urmare, argumentul întemeiat pe schimbarea politicii Comisiei nu poate fi considerat drept o circumstanță excepțională, de natură să determine o încredere legitimă în legalitatea ajutoarelor acordate ilegal.

317 Rezultă din tot ceea ce precedă că motivul întemeiat pe faptul că comportamentul Comisiei ar fi constituit o împrejurare excepțională de natură să determine încrederea legitimă în legalitatea ajutoarelor acordate ilegal trebuie respins ca nefondat.

— Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament

318 Reclamanții susțin, în cadrul motivului întemeiat pe încrederea legitimă pe care ar fi determinat-o durata investigării preliminare, încălcarea principiului egalității de tratament în măsura în care, în anumite decizii ale sale, Comisia a considerat că durata procedurii justifica faptul de a nu dispune recuperarea ajutoarelor în cauză.

319 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că respectarea acestui principiu impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea Hotărârea Curții din 26 octombrie 2006, Koninklijke Coöperatie Cosun, C-248/04, Rec., p. I-10211, punctul 72 și jurisprudența citată).

320 Or, în speță, reclamanții nu stabilesc faptul că situația schemelor de ajutor în litigiu este comparabilă cu situațiile în cauză în deciziile pe care le invocă și în care Comisia a considerat că recuperarea ajutoarelor nu fusese dispusă.

321 Astfel, trebuie să se constate că în deciziile invocate de reclamanți privind printre altele scheme de ajutor, nerecuperarea ajutoarelor era justificată prin împrejurări de natură să determine încrederea legitimă în legalitatea schemelor examinate, de care Comisia a ținut cont. Comisia a luat în considerare în special faptul că inexistența ajutorului fusese constatată în mod expres în alte decizii privind măsuri analoge schemelor examinate în aceste decizii, justificând astfel nerecuperarea ajutoarelor (a se vedea deciziile Comisiei privind centrele de coordonare, punctul 255 de mai sus). Comisia a ținut cont de asemenea, în anumite cazuri, de faptul că durata procedurii în cauză nu era deloc imputabilă statului membru respectiv (a se vedea Decizia 2001/168, punctul 255 de mai sus) sau de faptul că singurului beneficiar al schemei în cauză nu i-a fost acordat avantajul în litigiu și că, prin urmare, nu se impunea recuperarea (a se vedea Decizia 2003/81, punctul 255 de mai sus).

322 Nu aceeași este situația în deciziile finale atacate, în care Comisia a subliniat că, dimpotrivă, condițiile dreptului de a invoca protecția încrederii legitime nu erau îndeplinite (a se vedea punctele 55 și 56 de mai sus), ceea ce, ținând cont de împrejurările cauzei, a fost admis de Tribunal (a se vedea punctele 284-317 de mai sus).

323 Rezultă că împrejurările din prezenta cauză nu sunt în niciun fel comparabile cu cele în cauză în deciziile invocate, în care Comisia nu a dispus recuperarea ajutoarelor.

324 Prin urmare, reclamanții nu au demonstrat încălcarea principiului egalității de tratament.

325 Trebuie arătat, mai mult, că deciziile finale atacate precizează că nu aduc atingere posibilității ca ajutoare individuale, plătite în cadrul schemelor de scutiri fiscale, să fie considerate, în totalitate sau în parte, compatibile cu piața comună pe baza caracteristicilor proprii, fie în cadrul unei decizii ulterioare a Comisiei, fie în aplicarea

regulamentelor de scutire (a se vedea punctul 103 din Decizia 2003/28, punctul 101 din Decizia 2003/86, punctul 99 din Decizia 2003/192).

326 Motivul întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament trebuie, așadar, să fie respins ca nefondat.

327 În concluzie, al cincilea motiv, întemeiat pe un viciu de procedură, pe încălcarea principiilor securității juridice și bunei administrări, a principiului protecției încrederii legitime și a principiului egalității de tratament, trebuie să fie respins în întregime.

5. Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999

a) Argumentele părților

328 Reclamanții susțin, după ce au luat cunoștință de scrisoarea Comisiei din 18 iulie 1995 prezentată de aceasta în anexă la memoriul său în apărare, că ar fi trebuit menționat conținutul acestei scrisori în decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare pentru a le permite să își prezinte observațiile în timp util. Reclamanții au în vedere în special reuniunile care sunt menționate în aceasta și la care numai Comunidad autónoma de La Rioja ar fi asistat. Aceștia arată că, dacă ar fi fost informați cu privire la conținutul acestei scrisori, ar fi putut să întrebe autoritățile naționale despre reuniuni și în special despre conținutul acestora. Reclamanții consideră că nu au fost în măsură să prezinte observații în timp util și că drepturile pe care le aveau în calitate de părți interesate au fost astfel încălcate.

329 Comisia susține că acest al șaselea motiv este inadmisibil și în orice caz nefondat.

b) Aprecierea Tribunalului

330 Trebuie amintit că articolul 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură prevede că „[p]e parcursul procesului, invocarea de motive noi este interzisă, cu excepția cazului în care acestea se bazează pe elemente de fapt și de drept care au apărut în cursul procedurii".

331 În speță, prezentul motiv a fost invocat de reclamanți în urma prezentării, de către Comisie, în memoriul său în apărare, a scrisorii din 18 iulie 1995. Trebuie, așadar, să se considere că acesta este întemeiat pe elemente de fapt care au apărut în cursul procedurii și, ca atare, trebuie considerat admisibil (Hotărârea Curții din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctul 369 și următoarele).

332 În legătură cu temeinicia acestui motiv, trebuie amintit că părțile interesate, altele decât statul membru responsabil pentru acordarea ajutorului, nu pot avea acces ele însele la o dezbatere în contradictoriu cu Comisia, similară celei aplicabile statului amintit (a se vedea Hotărârea Technische Glaswerke Ilmenau/Comisia, punctul 238 de mai sus, punctul 192 și jurisprudența citată; a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 18 noiembrie 2004, Ferriere Nord/Comisia, T-176/01, Rec., p. II-3931, punctul 74).

333 În speță, reclamanții nu numai că nu au intervenit în cursul procedurii administrative în calitate de terți interesați, ci aceștia nu demonstrează deloc în ce mod nemenționarea, în decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare, a scrisorii Comisiei din 18 iulie 1995, care îi informa pe autorii plângerii despre continuarea analizei sistemului fiscal spaniol, ar fi încălcat dreptul acestora, prevăzut la articolul 88 alineatul (2) CE, de a

prezenta observații în cursul fazei de investigare. În această privință, lipsa de comunicare dintre autoritățile centrale ale unui stat membru și colectivitățile teritoriale, evocată de reclamanți, constituie o problemă internă a statului membru și nu poate fi imputată Comisiei.

334 Din cele de mai sus rezultă că al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999, trebuie respins ca nefondat.

335 În consecință, acțiunile din cauzele T-86/02-T-88/02, prin care se solicită anularea deciziilor finale atacate, trebuie să fie respinse în întregime.

II — *Cu privire la acțiunile din cauzele T-30/01-T-32/01, prin care se solicită anularea deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare*

336 În cauzele T-30/01-T-32/01, reclamanții solicită anularea deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare din 28 noiembrie 2000, pentru motivul că schemele în cauză erau ajutoare existente și că, analizându-le conform procedurii prevăzute pentru ajutoarele noi, Comisia a încălcat articolul 88 CE, articolele 17-19 din Regulamentul nr. 659/1999, precum și principiile securității juridice și protecției încrederii legitime.

337 Reclamanții susțin de asemenea că, spre deosebire de ceea ce afirmă Comisia, acțiunile lor sunt admisibile, din moment ce decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare implică o alegere a normelor de procedură aplicabile și produce, așadar, efecte juridice definitive. În ceea ce privește alegerea procedurii de investigare, decizia finală nu ar face decât să confirme decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare, care poate fi, așadar, atacată.

338 La rândul ei, Comisia a ridicat, prin acte separate din 3 mai 2001 în fiecare din cauzele T-30/01-T-32/01, excepții formale de inadmisibilitate. În cadrul memoriilor în apărare din 5 iulie 2002, aceasta susține, în principal, că acțiunile în cauzele T-30/01-T-32/01 au rămas fără obiect. Comisia susține în subsidiar ca acestea să fie declarate inadmisibile și, în orice caz, neîntemeiate.

339 Tribunalul consideră pertinent să se pronunțe mai întâi cu privire la problema dacă acțiunile au rămas fără obiect.

A — *Argumentele părților*

340 În cadrul memoriilor sale în apărare, Comisia susține că acțiunile în cauzele T-30/01-T-32/01 au rămas fără obiect.

341 Reclamanții consideră, la rândul lor, că motivul de anulare în prezentele cauze, pe de o parte, și motivele din cauzele conexate T-86/02-T-88/02, privind acțiunile împotriva deciziilor finale atacate, pe de altă parte, nu sunt identice, chiar dacă al doilea motiv invocat în cauzele T-86/02-T-88/02 reproduce motivul de anulare invocat în cauzele T-30/01-T-32/01, astfel cum permite jurisprudența. În această privință, reclamanții susțin că, în legătură cu alegerea procedurii, decizia finală nu poate decât să confirme decizia anterioară de deschidere a procedurii oficiale de investigare și nu este susceptibilă să corecteze o încălcare săvârșită prin această din urmă decizie.

342 Reclamanții susțin de asemenea că Hotărârea Tribunalului din 6 martie 2002, Diputación Foral de Álava/Comisia (T-168/99, Rec., p. II-1371), invocată de Comisie, nu poate fi transpusă în prezenta cauză, din moment ce în respectiva cauză unica argumentare a acțiunii avea legătură cu calificarea drept ajutor a măsurii în litigiu, iar nu cu un viciu al procedurii de investigare.

343 În sfârșit, reclamanții consideră că adoptarea de către Comisie a deciziilor privind schemele de scutire ulterior introducerii acțiunilor împotriva deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare constituie un element nou care le permite să solicite Tribunalului să considere dispozitivul acțiunilor lor în anulare ca fiind extins la cererea de anulare a deciziilor privind schemele de scutire.

B — *Aprecierea Tribunalului*

344 În temeiul articolului 113 din Regulamentul de procedură, Tribunalul poate oricând, din oficiu, după ascultarea părților, să constate că acțiunea a rămas fără obiect și că nu mai este necesar să se pronunțe asupra fondului.

345 O acțiune în anulare rămâne fără obiect atunci când situația juridică a reclamantului nu poate fi modificată prin anularea sau prin menținerea actului atacat. În această ipoteză, trebuie, prin urmare, să se decidă că nu mai este necesară pronunțarea asupra fondului (Hotărârea Tribunalului din 13 iunie 2000, EPAC/Comisia, T-204/97 și T-270/97, Rec., p. II-2267, punctul 154).

346 Trebuie examinat dacă, în speță, Decizia din 28 noiembrie 2000 de deschidere a procedurii oficiale de investigare continuă să producă efecte juridice față de reclamanți după adoptarea deciziilor finale ale Comisiei care închid procedura oficială de investigare și împotriva cărora reclamanții au introdus acțiunile din cauzele T-86/02-T-88/02, examinate mai sus și respinse (a se vedea punctul 335 de mai sus).

347 Trebuie arătat că prin decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare din 28 noiembrie 2000 se stabilește în mod provizoriu existența ajutoarelor de stat ilegale. Prin trei decizii din 20 decembrie 2001, Comisia a constatat caracterul de ajutoare ilegale și incompatibile cu piața comună al celor trei scheme fiscale în cauză și a dispus

eliminarea acestora și recuperarea ajutoarelor plătite, dobânzile începând să curgă de la data la care ajutoarele în cauză au fost puse la dispoziția beneficiarilor.

348 În împrejurările cauzei, trebuie să se constate că situația juridică a reclamanților nu poate fi modificată prin eventuala anulare a deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare.

349 Trebuie amintit în această privință că decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare nu produce, ea însăși, niciun efect ireversibil în ceea ce privește legalitatea măsurilor pe care le vizează. Astfel, numai decizia finală este cea care, calificând definitiv drept ajutoare aceste măsuri, are drept efect stabilirea nelegalității lor (Ordonanța Tribunalului din 4 noiembrie 2002, Salzgitter/Comisia, T-90/99, Rec., p. II-4535, punctul 14).

350 Desigur, decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare este susceptibilă să producă efecte juridice autonome care pot face obiectul unei acțiuni în anulare, iar jurisprudența a admis posibilitatea de a introduce o acțiune împotriva acestei decizii atunci când are astfel de efecte juridice, autonome în raport cu decizia finală. Astfel, suspendarea punerii în aplicare a măsurii vizate, rezultând din calificarea provizorie a acestei măsuri drept ajutor nou, are un caracter autonom în raport cu decizia finală, limitată în timp până la închiderea procedurii oficiale (Hotărârea Curții din 9 octombrie 2001, Italia/Comisia, C-400/99, Rec., p. I-7303, punctele 56-62 și 69, Hotărârea Government of Gibraltar/Comisia, punctul 153 de mai sus, punctele 80-86, și Hotărârea Regione Siciliana/Comisia, punctul 226 de mai sus, punctul 46).

351 Totuși, în speță este cert că suspendarea aplicării măsurilor fiscale în cauză, rezultând, în temeiul articolului 88 alineatul (3) CE, din calificarea provizorie a acestor măsuri drept ajutor nou, nu a fost pusă în aplicare.

352 În plus, se dovedește că efectele deciziilor finale atacate, de la intrarea lor în vigoare, pe de o parte, din cauza naturii măsurilor pe care le dispun și, pe de altă parte, având în vedere faptul că nu este vorba despre scheme de ajutor existente, au înlăturat efectele deciziei provizorii de deschidere a procedurii oficiale de investigare. Astfel, lipsa caracterului existent al schemelor în cauză implică recuperarea ajutoarelor plătite, iar consecințele eliminării și ale recuperării ajutoarelor le înlătură pe cele ale unei simple suspendări (a se vedea în acest sens Hotărârea EPAC/Comisia, punctul 345 de mai sus, punctul 156), din moment ce acestea implică restituirea avantajelor primite în mod ilegal *ab initio*.

353 Pe de altă parte, trebuie arătat că reclamanții afirmă, în susținerea acțiunilor lor în cauzele T-30/01-T-32/01 împotriva deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare, că măsurile în cauză erau ajutoare existente și că Comisia, prin deschiderea procedurii oficiale de investigare și prin calificarea acestora drept ajutoare noi, a încălcat normele de procedură aplicabile ajutoarelor existente. Trebuie să se constate că aceste argumente se alătură celor dezvoltate în susținerea acțiunilor în anulare în cauzele T-86/02-T-88/02, îndreptate împotriva deciziilor finale (a se vedea al doilea și al treilea motiv din acțiunile în cauzele T-86/02-T-88/02, examinate mai sus, punctul 108 și următoarele). Or, Tribunalul a considerat că în mod întemeiat Comisia calificase drept ajutoare noi schemele de ajutor în cauză (a se vedea punctul 204 de mai sus) și a respins acțiunile din cauzele T-86/02-T-88/02 împotriva deciziilor finale (a se vedea punctul 335 de mai sus).

354 Prin urmare, având în vedere cuprinsul argumentației prezentate de reclamanți în cadrul acțiunilor împotriva deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare, acestea au rămas fără obiect.

355 În aceste împrejurări, întrucât Tribunalul a confirmat legalitatea deciziilor Comisiei, devenite definitive, impunând eliminarea schemelor fiscale în cauză și recuperarea ajutoarelor, reclamanții nu păstrează niciun interes de a obține anularea deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare.

356 Pe de altă parte, în legătură cu Hotărârea din 9 octombrie 2001, Italia/Comisia, punctul 350 de mai sus, și cu Hotărârea Tribunalului din 20 iunie 2007, Tirrenia di Navigazione și alții/Comisia (T-246/99, nepublicată în Repertoriu), amintite de părți, trebuie arătat că situația nu era aceeași ca în prezenta cauză. Astfel, decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare, calificând măsurile în cauză drept ajutoare noi, a condus la adoptarea de către Comisie a deciziilor finale care califică măsurile în cauză drept ajutoare noi, dar compatibile cu piața comună, sub rezerva respectării anumitor condiții (Hotărârea Tirrenia di Navigazione și alții/Comisia, citată anterior, punctele 7 și 12).

357 În schimb, în speță Comisia a adoptat trei decizii finale care califică cele trei scheme în cauză drept ajutoare noi incompatibile cu piața comună.

358 Din moment ce această apreciere a Comisiei, inclusiv în ceea ce privește calificarea schemelor drept ajutor nou, a fost validată de Tribunal (a se vedea punctele 204, 207 și 335 de mai sus), rezultă că măsurile de ajutor în cauză trebuie să fie eliminate, iar ajutoarele recuperate *ab initio* și că nu mai este necesară pronunțarea asupra aspectului dacă aceleași măsuri, a căror suspendare a fost solicitată de Comisie în decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare, trebuiau sau nu trebuiau să fie suspendate în așteptarea deciziei sau a deciziilor care închid procedura deschisă prin decizia atacată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 martie 2002, Diputación Foral de Álava/Comisia, punctul 342 de mai sus, punctele 23-27).

359 Reclamanții susțin că Hotărârea din 6 martie 2002, Diputación Foral de Álava/Comisia, punctul 342 de mai sus, nu ar putea fi transpusă în prezenta cauză, din moment ce singura argumentare a acțiunii avea legătură cu calificarea drept ajutor a măsurii în litigiu, deși, în speță, argumentul lor constă în a invoca faptul că era vorba despre un ajutor existent și că procedura de investigare a fost viciată.

360 Tribunalul constată totuși că acest argument nu poate infirma concluzia potrivit căreia acțiunile din cauzele T-30/01-T-32/01 au rămas fără obiect.

361 Astfel, trebuie amintit că Hotărârea din 6 martie 2002, Diputación Foral de Álava/Comisia, punctul 342 de mai sus, privea o acțiune îndreptată împotriva Deciziei Comisiei de a deschide procedura prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE în legătură cu creditul fiscal și cu reducerea bazei impozabile de care beneficiau Ramondín și, respectiv, Ramondín Cápsulas. Or, Tribunalul a considerat că această acțiune împotriva deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare rămăsese fără obiect, din moment ce acțiunea împotriva deciziei finale a Comisiei, întemeiată pe o argumentare identică, fusese ea însăși respinsă de Tribunal.

362 Tribunalul constată că situația poate fi, așadar, transpusă în speță, în pofida argumentului invocat de reclamanți. Astfel, după cum a fost deja amintit, argumentele privind calificarea schemelor de ajutor existente și pretinsul viciu de procedură au fost examinate de Tribunal și respinse. Prin urmare, având în vedere obiectul litigiului, soluția pronunțată în Hotărârea din 6 martie 2002, Diputación Foral de Álava/Comisia, punctul 342 de mai sus, poate fi transpusă în speță.

363 Rezultă că, fără a mai fi necesară pronunțarea asupra excepției de inadmisibilitate ridicate de Comisie și nici asupra cererii de anulare a deciziilor finale atacate formulate de reclamanți în cadrul replicilor lor, trebuie să se constate că acțiunile din cauzele T-30/01-T-32/01 au rămas fără obiect, astfel încât nu mai este necesară pronunțarea asupra fondului cauzei.

Cu privire la cererile având ca obiect măsuri de organizare a procedurii

364 În primul rând, reclamanții solicită Tribunalului să invite Comisia să prezinte anumite documente.

365 Tribunalul constată în această privință că, în anexa la memoriile în apărare, Comisia a prezentat o copie a plângerii din 1994 și scrisoarea din 18 iulie 1995 pe care a adresat-o autorilor plângerii.

366 În măsura în care Tribunalul a putut să examineze ansamblul motivelor reclamanților în temeiul elementelor de la dosar și al explicațiilor oferite în cadrul ședinței, nu este necesar să se solicite Comisiei prezentarea de documente suplimentare (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 22 noiembrie 2007, Sniace/Comisia, C-260/05 P, Rep., p. I-10005, punctele 77-79, prin care este menținută Hotărârea Tribunalului din 14 aprilie 2005, Sniace/Comisia, T-88/01, Rec., p. II-1165, punctul 81).

367 În al doilea rând, reclamanții solicită Tribunalului să ia la cunoștință și să se pronunțe cu privire la acțiunile introduse în cauzele T-30/01-T-32/01 și T-86/02-T-88/02 înainte de a se pronunța asupra celor introduse de reclamanți în cauzele T-227/01-T-229/01 și T-230/01-T-232/01, având ca obiect deciziile Comisiei prin care sunt considerate drept scheme de ajutor incompatibile cu piața comună schemele fiscale care instituie, pe de o parte, un credit fiscal de 45 % din investiții și, pe de altă parte, o reducere a bazei impozabile.

368 Tribunalul constată că examinările cauzelor invocate de reclamanți au fost concomitente. Astfel, ședințele au avut loc, în toate aceste cauze, pe 15, pe 16 și pe 17 ianuarie 2008, iar hotărârile au fost pronunțate în aceeași zi, astfel încât această cerere de măsuri de organizare a procedurii a rămas fără obiect.

369 Cererile de măsuri de organizare a procedurii ale reclamantelor trebuie, prin urmare, să fie respinse.

Cu privire la cheltuielile de judecată

I — *Cauzele T-30/01-T-32/01*

370 Potrivit articolului 87 alineatul (6) din Regulamentul de procedură, cheltuielile de judecată rămân la aprecierea Tribunalului în cazul în care acesta nu se pronunță asupra fondului cauzei. Ținând cont de faptul că reclamanții au căzut în pretenții în acțiunile pe care le-au introdus împotriva deciziilor finale din cauzele T-86/02-T-88/02, adoptate în urma deciziei de deschidere a procedurii atacate în cadrul cauzelor T-30/01-T-32/02, aceștia trebuie să fie obligați la plata cheltuielilor de judecată în cauzele T-30/01-T-32/02 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 martie 2002, Diputación Foral de Álava/Comisia, punctul 342 de mai sus, punctul 28).

II — *Cauzele T-86/02-T-88/02*

371 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanții au căzut în pretenții în acțiunile din cauzele T-86/02-T-88/02, se impune ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, să fie obligați să suporte și cheltuielile de judecată efectuate de Comisie și de Comunidad autónoma de La Rioja, conform concluziilor acestora din urmă.

372 Comunidad autónoma del País Vasco și Confebask suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a cincea extinsă)

declară și hotărăște:

1) **Cauzele T-30/01-T-32/01, T-86/02-T-88/02 sunt conexate în vederea pronunțării hotărârii.**

2) **În cauzele T-30/01-T-32/01:**

— **constată că nu mai este necesar să se pronunțe asupra fondului cauzei;**

— **Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava, Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa și Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisie.**

3) **În cauzele T-86/02-T-88/02:**

— **respinge acțiunile;**

— **Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava, Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa și Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisie și de Comunidad autónoma de La Rioja;**

— **Comunidad autónoma del País Vasco – Gobierno Vasco și Confederación Empresarial Vasca (Confebask) suportă fiecare propriile cheltuieli de judecată.**

Vilaras Martins Ribeiro Dehousse

Šváby Jürimäe

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 9 septembrie 2009.

Semnături

Cuprins

Cadrul juridic . . . . . II - 2932

I — Reglementarea comunitară . . . . . II - 2932

II — Reglementarea națională . . . . . II - 2939

Istoricul cauzei . . . . . II - 2942

Deciziile atacate . . . . . II - 2945

I — Decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare din 28 noiembrie 2000 (cauzele T-30/01-T-32/01) . . . . . II - 2945

II — Deciziile finale atacate (cauzele T-86/02-T-88/02) . . . . . II - 2946

Procedura . . . . . II - 2951

Concluziile părților . . . . . II - 2956

I — În cauzele T-30/01-T-32/01 . . . . . II - 2956

II — În cauzele T-86/02-T-88/02 . . . . . II - 2957

În drept . . . . . II - 2959

I — Cu privire la acțiunile în cauzele T-86/02-T-88/02, prin care se solicită anularea deciziilor finale prin care se constată incompatibilitatea schemelor în cauză și se dispune recuperarea ajutoarelor plătite . . . . . II - 2959

A — Cu privire la admisibilitatea intervenției Confebask în cadrul acțiunilor din cauzele T-86/02-T-88/02 . . . . . II - 2959

1. Argumentele părților . . . . . II - 2959

2. Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2960

B — Cu privire la temeinicia acțiunilor în cauzele T-86/02-T-88/02 . . . . . II - 2962

1. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe caracterul pretins existent al schemelor de ajutoare în cauză . . . . . II - 2963

a) Cu privire la primul aspect, întemeiat pe încălcarea articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul nr. 659/1999 . . . . . II - 2963

Argumentele părților . . . . . II - 2963

Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2969

b) Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea articolului 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 659/1999 . . . . . II - 2981

Argumentele părților . . . . . II - 2981

Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2982

2. Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea normelor de procedură aplicabile ajutoarelor existente . . . . . II - 2984

3. Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 87 alineatul (3) litera (c) CE . . . . . II - 2985

a) Argumentele părților . . . . . II - 2985

b) Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2986

4. Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe un viciu de procedură, pe încălcarea principiilor securității juridice, bunei administrări, protecției încrederii legitime și egalității de tratament . . . . . II - 2990

a) Cu privire la motivul întemeiat pe un viciu de procedură . . . . . II - 2991

Argumentele părților . . . . . II - 2991

Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2991

b) Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiilor securității juridice și bunei administrări, a principiului protecției încrederii legitime și a principiului egalității de tratament . . . . . II - 2994

Argumentele părților . . . . . II - 2994

Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2998

— Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiilor securității juridice și bunei administrări, din cauza duratei investigării preliminare . . . . . II - 2998

— Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime . . . . . II - 3002

— Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament . . . . . II - 3011

5. Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999 . . . . . II - 3013

a) Argumentele părților . . . . . II - 3013

b) Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 3014

II — Cu privire la acțiunile din cauzele T-30/01-T-32/01, prin care se solicită anularea deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare . . . . . II - 3015

A — Argumentele părților . . . . . II - 3016

B — Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 3017

Cu privire la cererile având ca obiect măsuri de organizare a procedurii . . . . . II - 3021

Cu privire la cheltuielile de judecată . . . . . II - 3023

I — Cauzele T-30/01-T-32/01 . . . . . II - 3023

II — Cauzele T-86/02-T-88/02 . . . . . II - 3023